

Have *bladet*[®]

KOLONIHAVEFORBUNDET

● Nummer 2 – Maj 2016

**TEMA
BESTYRELSER**
se side 32

15 Astrids have

20 Allelopati
– planternes
sammenspil

22 Magiske
magnolia

Kalenderen siger det er forår

Havesæsonen er startet, jeg sidder i mit kolonihavehus og kikker ud ad vinduet. Det er faktisk rigtig koldt og det blæser, er vi mon flyttet for tidlig ud? Nej, kalenderen siger det er forår, og jeg sidder og overvejer min leder til Havebladet.

Naboen, der købte haven sidste år, har fået bygget nyt hus. Det er egentlig mærkeligt at der pludselig står et hus lige bag hækken, det har der ikke gjort i de snart 40 år jeg har haft haven ved siden af, men det er faktisk rigtig hyggeligt og meget livsbekræftende for kolonihave-tanken at opleve den glæde og entusiasme naboen lægger for dagen. Det minder mig om, da jeg selv byggede, man kunne næstes ikke stoppe igen når man først var begyndt. Det er måske årsagen til at vi engang imellem møder nogen der har overbygget. De kunne ikke stoppe. Kære nabo, velkommen til dig og dit nye hus. Samtidig kan jeg se at hækken er ved at blive grøn og jeg kan næsten høre græsset vokse, hvor heldig kan man være.

KOLONIHAVEFORBUNDETS BERETTIGELSE

Men det er ikke held det hele, selv om man skal være lidt heldig og have en god tålmodighed for at få en have i København.

Når jeg har mulighed for at sidde her i min kolonihave sammen med 40.000 andre medlemmer, dog ikke i min have på en gang, er det fordi jeg er medlem af en organisation – Kolonihaveforbundet – der i over hundrede år har arbejdet målrettet for at sikre alle, også de økonomisk svage borgere, adgang til et stykke natur, en kolonihave, til en pris der er til at betale, og igennem vores vurderingsregler sikre, at der ikke sker kapitalvinding når vores kolonihaver sælges, så vi kan bevare og sikre vores "held".

HELD KRÆVER ARBEJDE

Men "heldet" kommer ikke af sig selv, det kommer fordi vores Forbund sammen med vores 22 lokale kredse, tillidsfolkene i vores 400 foreninger og endelig vores 40.000 medlemmer dagligt arbejder hårdt på at bevare "heldet". Men det er ikke nok at vi arbejder for at bevare vores "held", vi samarbejder med vores grundejere, både de kommunale, de statslige og de private, så vi kan vise at vi fortjener vores "held".

Skal vi sikre at vores og andres børn og børnebørn får andel i "heldet", krævet det en indsats fra os alle. Alle fortjener at mærke roen og glæden ved at arbejde i og med naturen, at møde andre med samme interesse uanset alder og status. Kolonihaven er vores frikvarter, hvor vi lader vores mentale batterier op og samler kræfter og energi. Det er bevist at havearbejde er sundt for både krop og sjæl. Men kolonihaverne er ikke kun for os, de er en del af byens "grønne lunger" hvor ikke kun kolonisterne opsamler energi og velvære men også vore naboer i lokalområdet der dermed også har glæde af vores "held".

MANGE AT TAKKE

Passer vi ikke på vores "held" kan kolonihaverne med tiden blive så dyre, at de ikke vil være tilgængelige for almindelige mennesker. Vi ser priser i København, på kolonihaver på lejet jord, der ikke er medlem af Kolonihaveforbundet, der handles til millioner.

Der er mange vi kan takke for vores "held", ingen nævnt ingen glemt, men der der er dog en i nyere tid jeg vil nævne. Det er Svend Auken, der stod fadder til Kolonihaveloven. Men som sagt har vi ikke gjort det alene men sammen med rigtig mange ildsjæle igennem de sidste 100 år.

Så kære venner, nyd jeres "held" og rigtig god arbejdslyst både med "heldet" og haven.

Forbundets hovedkontor og redaktion
Frederikssundsvej 304A, 2700 Brønshøj

Tel. 38 28 87 50

E-mail: info@kolonihave.dk

Hjemmeside: www.kolonihave.dk

Kontorets telefon- og åbningstider:

Mandag-torsdag: kl. 8.30-15.00 · Fredag: kl. 8.30-13.00

Annonceekspedition: Rosendahls Mediaservice, Jette Sterndorff-Jessen.

Tel. 76 10 11 47, e-mail: jsj@rosendahls.dk

- 2** *Kalenderen siger det er forår*
- 4** *Aktiv i haven – maj – juni*
- 8** *Til haven*
- 11** *Gode bøger*
- 12** *Lungeurt – en forårsbebuder*
- 13** *Morfars prydhave*
- 14** *Støj i haven*
- 15** *Astrids have*
- 16** *Væksthuset klar til plantning*
- 18** *Konsulentens ærespræmie*
- 19** *Syrenner*
- 20** *Allelopati – planternes kemiske sammenspil*
- 21** *Dyrk på komposten*
- 22** *Magiske magnolia*
- 25** *Bladbeder – nemme og smukke*
- 26** *Den grønne telefon*
- 27** *På tur i det jyske*
- 28** *Hver plante til sin tid*
- 30** *Set undervejs*
- 31** *Hjælp! – hvad gør vi?*
- 32** *Bestyrelsesmedlemmer – hvad er det for nogle typer?*
- 35** *Kolonihavejura*
- 36** *Set & hørt*
- 37** *Krydsord*

Forsidebillede: Grethe Bjerregaard · Redaktion: Forbundsformand Preben Jacobsen (ansvarshavende) · Grethe Bjerregaard · Tilknyttet redaktionen: Hovedbestyrelsesmedlem Ole Michél · Landskabsarkitekt Ole Statta · Landskabsarkitekt Hans Preisler · Direktør Ditte Jensen. Hvor intet andet er nævnt er illustrationer af artiklens forfatter. Redaktionen påtager sig intet ansvar for stof der indsendes uopfordret til Havebladet · Layout og tryk: Rosendahls – Miljøcertificeret DS/EN ISO 14001. Eftertryk er ikke tilladt · Havebladet 3/2016 udkommer ultimo juni 2016. Redaktionelt stof fra foreningerne til Havebladet 3/2016 udbedes til redaktionen senest 09.05.2016 · Kontrolleret oplag: 39.435 i perioden 01.07.14-30.06.15. ISSN: 0017 – 8497.

FMK

Aktiv i haven *Maj*

MAJ

HUSK AT! Hække kan plantes, men ikke dybere end de tidligere har stået på planteskolen.

UNDLAD AT! Lade planternes rødder ligge ubeskyttet i solen inden plantning. Rødderne kan i yderste konsekvens dø.

VEJRET

Gennemsnitstemperatur	10,7 °C
Nattefrost, enkelte nætter	
Nedbørsmængde	48 mm
Nedbørsdage	11
Relativ luftfugtighed	64 %
Fordampning	86 mm
Solskinstimer	234
Vindretning vestlig	

NEDBØRSGENNEMSNIT

Nordjylland	49 mm
Midt- og Vestjylland	51 mm
Østjylland	49 mm
Syd- og Sønderjylland	51 mm
Fyn	46 mm
Vest- og Sydsjælland	43 mm
+ Lolland-Falster	
København, Nordsjælland	42 mm
Bornholm	36 mm

TRÆER OG BUSKE

Japankvæde er en løvfældende prydbusk med let ranglet vækst. Den er hårdfør overalt i landet og vokser i en almindelig havejord. Har smukke æblelignende blomster, der kan være røde, rosa eller hvide.

Ud over blomster i maj får busken frugter om efteråret som typisk er grøn-

Aucuba japonica m. blomster.

ne og som ved modning bliver gule. Ved modenhed er frugterne velduftende. Frugten er hård og anvendes til marmelade som får en frisk krydret smag.

Prydæbler (Paradisæbler) blomstrer i mange forskellige farver og er velegnede som overstandere hvor bunddækket er stedsegrønt nåle-/bladbærende. Medvirker til en fin årstidskontrast da pryddæbler får frugter i forskellige størrelser og farver og løvet får høstfarver.

BLOMSTERHAVEN

De fleste roser er forædlede (okulerede) på en grundstamme. Derfor kan der forekomme vildskud, som er skud der kommer fra grundstammen. Disse fjernes så snart de ses. Ofte er det nødvendigt at fjerne lidt jord omkring rodhalsen først, da vildskuddet kommer fra et sted under okulationsstedet og det skal altid fjernes helt.

Mange lave prydbuske har lang blomstring og kan bruges på mange måder,

Rosa 'Chinatown'.

bl.a. som lave hække, bunddække under større buske og træer og fladeskabende. Planter i grupper for at opnå stor farvevirkning.

Stauder plantes i grupper for at fremhæve blomsterfarven og for at give ro i bedet. En enkelt plante af mange sorter giver nemt farveforvirring. Husk at vande grundigt ved plantning.

GRÆSPLÆENEN

Er der givet gødning vil regnbyger af og til og en hel del sol give græsset frodighed.

Der kan være huller i græsplænen efter vinteren, riv op i hullet, kom lidt kompost på, planér, så græsfrø og riv græsfrøene let ned.

Klipning en til to gange om ugen vil give en smuk og frodig græsplæne. Klip kanterne med jævne mellemrum.

FRUGTHAVEN

Sydfrugter som fersken, abrikos og nektarin kan vokse på lune steder i koloni-

haven. En sydvendt flade eller et fritstående espalier kan give dejlige frugter. Det største problem ved dyrkning af sydfrugter er, at træerne blomstrer meget tidligt og derfor kan blomsterne nemt blive ødelagt af frost.

Dyrkes træerne i væksthuse undgå frostskade på blomsterne. Endvidere undgår man ferskenblæresyge, som kan være et problem på friland. Har man ikke væksthuse plantes fersken med fordel under tagudhæng, da det kan beskytte mod ferskenblæresyge (en svampesygdom).

KØKKENHAVEN

Suktermajs er en værdifuld køkkenurt. Den kan sås i potter med 3 frø i hver og placeres i væksthuse eller mistbænk. Efterhånden som planterne udvikles udtynnes til en plante. Der plantes ud i midt maj. Det er også muligt at så direkte i en varm, veldrænet jord. Der kan sås i starten af måneden, hvor der lægges 3-5 frø pr. hul i 4-5 cm dybde. Planterne udtynnes til en afstand mellem planterne på 30 cm og mellem rækkerne på 70 cm.

Gift bruges ikke i kolonihaven men "koncentreret jern". Der er meget godt værktøj i et bredt udvalg. Hakke, kultivator, rive, greb, spade, ukrudtsjern osv. Ukrudtsplanter fjernes medens de er små, de må ikke blomstre og smide frø. Hold kolonihaven ren fremfor at gøre den ren.

VÆKSTHUSET

Der kan være enkelte kolde nætter, undgå større varmetab, de sarte nyspirede planter dækkes til. Ved varmetab nedsættes væksten og dette kan være svært at indhente senere.

Automatiske vandingsanlæg kan sættes i gang. Der vandes med måde i star-

Eksotiske frugter som fersken og abrikos er på den absolutte nordgrænse hos os.

ten. Tomatplanter vandes kun lidt, indtil der er dannet frugter på nederste klase. Agurkplanter må ikke vandes ind til stammen, det køler og kan resultere i råd ved hovedstammen (rodhalsråd). Lad agurk- og melonplanterne blive i deres potter (potter uden bund) og vand kun uden for potten.

KRUKKER OG ALTANKASSER

I løbet af måneden plantes krukker og kasser til. Udvalget af udplantningsplanter er stort, så der er mulighed for at tilplante i mange spændende farver.

Sørg for at der er huller i krukkerne så overskydende vand kan løbe ud. Brug en god pottemuld som evt. kan suppleres med 1/3 del god, omsat kompost.

Ompotning af ældre, overvintrede planter foregår ved at de tages ud af krukken og noget af det gamle jord fjernes hele potteklumpen rundt. Herefter pottes planten igen og der suppleres med pottemuld.

I bunden af altankasser kan der lægges et lag leca-nødder eller tilsvarende for at sikre drænen. Herefter fyldes pottemuld i og planterne placeres i samme dybde som de tidligere har stået.

Når planterne er placeret trykkes jorden let til og herefter vandes så planternes rødder får god kontakt med jorden.

Klematis kan plantes i store krukker der placeres på en beskyttet, lun, vindbeskyttet plads. Der placeres en eller flere solide pinde på 1-1,5 meter som klematisplantens grene kan bindes til.

Sommerblomster plantes sidst på måneden, når det er ved at være slut med nattefrost. Er planterne købt færdige er de sarte over for nattefrost. De kan beskyttes ved at lægge en avis over i tilfælde af frost.

Er der løgvækster i krukkerne kan de graves op, tørres og gemmes til lægning igen i efteråret. Så er der plads til sommerblomsterne.

Aktiv i haven *Juni*

JUNI

HUSK AT! *Lus kan bekæmpes med vand, overbrus/spul planterne, f.eks. roser.*

UNDLAD AT! *Smide ukrudtplanter med frø i komposten. Kom dem evt. i en sort plastpose og stil den i solen.*

VEJRET

Gennemsnitstemperatur 14,3 °C
Husk der først på måneden kan være risiko for frost, dæk sarte vækster til.
Nedbørsmængde 55 mm
Nedbørsdage 10
Relativ fugtighed (luften er tør) 55 %
Fordampning 101 mm
Solskinstimer 242
Vindretning: vest, nordvest

NEDBØRSGENNEMSNI

Nordjylland 53 mm
Midt- og Vestjylland 58 mm
Østjylland 64 mm
Syd- og Sønderjylland 62 mm
Fyn 52 mm
Vest- og Sydsjælland 49 mm
+ Lolland-Falster
København, Nordsjælland 52 mm
Bornholm 41 mm

Der kan være behov for at vande, det sker bedst tidlig morgen eller aften.

Taxus baccata, gullige nåle.

TRÆER OG BUSKE

Mange af havens træagtige planter blomstrer og giver farve og højde i haven.

Åkandemagnolia (*Magnolia sieboldii*) har skålformede indtil 7-10 brede, let duftende, hvide blomster. Den kan blomstre helt ind i august. Støvtrådene er meget iøjnefaldende røde. Frugterne bliver rødlig i august – september og hænger dekorativt på busken til løvfald.

Sidst på måneden kan hække af buksbom, taks og thuja klippes. Disse hække kan holdes meget smalle. Buksbom- og takshække er velegnede som indre hække og bruges til at skabe rum i haven. Begge hække er skyggetålende og de er velegnede som baggrund for et ensidigt stauedebed.

Avnbøg-, bøg- og ligusterhække klippes ligeledes sidst på måneden. Når nyplantede hække når op i ønsket højde klippes toppen af. Da hækplanter ikke vokser fuldstændigt ens kan det være at nogle planter først får toppen klippet af året efter. At klippe en hæk på siderne gør den tæt.

BLOMSTERHAVEN

Mange stauder blomster og er det et stauedebed, vil der hele tiden være nye blomsterfarver og -former at opleve. Er der en stauedegruppe, der ikke er placeret rigtigt, kan man på en gråvejrsdag grave planterne op og placere dem et nyt sted så blomsterfarve, bladform og højde bliver rigtig. Vand grundigt ved plantning.

Sommerblomster er med til at give farve i havens bede og de kan også bruges i forgrunden af stauedebedet. Røde farver mangler hos stauder, så et supplement med røde sommerblomster kan give en god virkning.

Roser begynder på deres første blomstring. Lidt gødning kan gives, roserne skal producere meget i løbet af sommeren. Er der lus i roserne, ses det ofte først i blomsterknopperne, så spul dem bort med vand.

GRÆSPLEEN

Det er nu græsset bliver udsat for slid i forbindelse med leg, boldspil, forskellige sommerarrangementer m.m., derfor er

Sommerbomster.

det vigtigt at græsset har hvad den har brug for af gødning. Skal gødningen virke hurtigt er det bedst at gøde og så håbe på en regnbyge på 15-20 mm vand, så vokser græsset og bliver frodigt grønt. Klippes græsset 2 gange om ugen har græsplanterne det godt.

FRUGTHAVEN

De første jordbær kan plukkes. Er der valgt forskellige sorter med forskellige modningstidspunkter, kan man være heldig at der kan høstes jordbær i 2, ja op til 3 måneder.

Efterhånden som frugtræerne afblomstrer kan årets udbytte af frugt konstateres og en evt. udtynding påbegyndes. Udtynding kan også foregå ved en let beskæring, nu hvor det kan ses hvor mange og hvor frugterne er placeret.

Vanskud som fremkommer efter vin-terbeskæring fjernes ved at rykke de urteagtige smågrene af, så de ikke kommer igen.

KØKKENHAVEN

Nu kommer belønningen så småt i forbindelse med at de første afgrøder kan høstes.

Det er vigtigt at ukrudt fjernes i køkkenhaven, så køkkenurterne ikke har konkurrence om vand og næring. Det er ærgerligt at arbejdet med at så, prikle og plante skal besværliggøres af ukrudt. Der hyppes jord op omkring kartoflerne, så der ikke kommer lys til overligt liggende kartofler, så de bliver grønne. Hypning virker også som ukrudtsbekæmpelse.

Det er ikke for sent at så bønner først på måneden for jordtemperaturen er høj og spiringen foregår hurtigt. Vand i rillen og læg herefter frøene. Afstand mellem frø 10 cm og rækker 50 cm.

VÆKSTHUSET

Opbinding af tomater forgår ved at en kraftig snor bindes omkring stammen med en stor løkke for at snoren ikke skal snære planten efterhånden som stænglen vokser i tykkelse. Den anden ende af snoren gøres fast under væksthustaget. Efterhånden som planten vokser, snos den omkring snoren, således at planten bliver godt støttet. Alle sideskud i bladhjørnerne fjernes efterhånden som de kommer. Bræk dem af medens de er små og spinkle. Opbinding og fjernelse af skud fortsætter sommeren igennem.

Agurkerne begynder at danne frugter, de første kommer på hovedstammen. Det er vigtigt at planterne ikke får lov til at danne for mange agurker på hovedstammen og frugter, der udvikles, høstes inden de bliver for store, ellers vil det medføre små frugter der bliver gule og visner. Høsten af agurker bruges samtidig til udtynding af frugterne for at sikre at planterne bliver ved med at danne nye agurker.

Vær opmærksom på at der kan blive meget varmt i væksthuset allerede ved syvtiden om morgenen (også om søndagen) så udluftning er nødvendig. Automatiske vinduesåbnere giver sikkerhed mod varmeskade.

KRUKKER OG ALTANKASSER

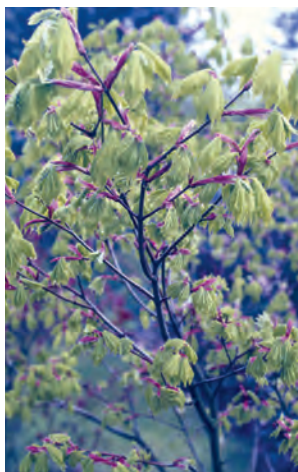
Flere af planterne er ved at være færdige med første hold blomstring og derfor skal der ske en afpudsning, så blomster, der er afblomstret, fjernes. Det øger blomstringen. Udover at fjerne blomster skal visne og syge blade fjernes straks.

Altankasser er oftest placeret meget synligt, derfor skal de strutte af sundhed og gerne vise stor blomstring. Ved jævnlig afpudsning kvitterer planterne med flere blomster og vil fortsætte blomstringen lang ind i efteråret.

I forbindelse med beskæring kræves at knive og sakse er lavet af et materiale så de kan slibes skarpe. Lige og rene snitflader sikrer mod sygdomme. Engang i mellem, også i forbindelse med beskæring, bør værktøjet desinficeres ved at dyppe det i sprit.

Japansk løn *Acer palmatum*

Der er mange forskellige buske af japansk løn at vælge i mellem. Det er især bladfarverne som er tiltrækkende da de lave, rødbladede sorter kan være med til at give farvevariation i kolonihaven. Flere af de grønbladede har smukke løvspring med røde bladknopper og kan have smukke gule høstfarver. Trives bedst i dybmuldet, vel-drænet jord.

Jann Poulsen

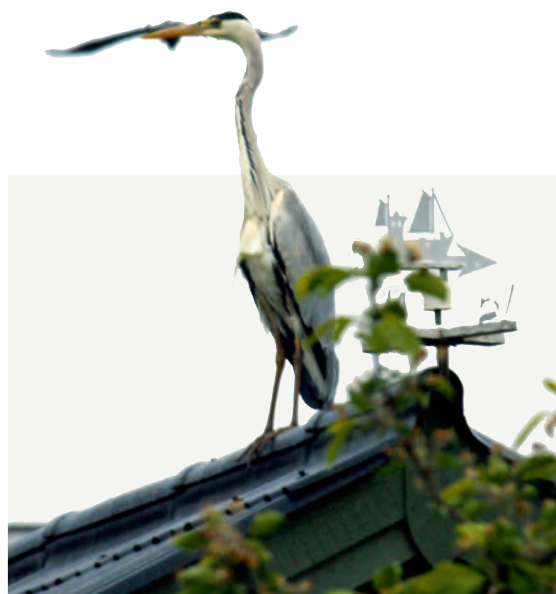
KLATREHORTENSIA

Hydrangea petiolaris

En kraftigt voksende, løvfældende klatreplante som kan anvendes på flere måder. Bruges oftest som plante op ad stolper i espalierer, men kan fint blot plantes frit ud som busk og evt. bindes til en solid pæl i måske 1,50 meters højde, resultatet bliver en næsten kuglerund busk. Som bunddække er klatrehortensia fremragende, dens store blade skygger godt og hindrer ukrudt i at spire. Bladene får høstfarve.

Blomstrer i juni med skærmagtige blomsterstande og med sterile, hvide randblomster.

Jann Poulsen

HEJRE

Er der et vandbassin med fisk i genboens have kan det give en fugleoplevelse på naboens tag. Hejren spejdede fra tagets top, en sort fugl kom forbi, på billedet ser det ud som om hejren har fuglen i næbbet – men nej, straks efter dykkede hejren ned i have-dammen og fik en guldfisk.

Jann Poulsen

Engelsk græs *Armenia*

Engelsk græs er en velegnet plante til at vokse på sydsiden af huset eller på et stendige men kan også bruges mellem fliser. Den er tørketålende og klarer sig bedst i en porøs, sandet eller gruset jord, der sikrer at plantens rødder ikke rådner om vinteren. En ganske god bunddækkende plante. Bladene er korte og linjeformede, grønne. Blomsterstilkene bliver ca. 20 cm og blomsterfarven er hvid-lyslilla til rød. Hovedblomstring i juni og blomstring fortsætter ind i september.

Jann Poulsen

OPBINDINGSGRENE

I morfars prydhave anvender jeg normalt altid kun naturlige, afklippede grene til opbinding i blomsterbedene. Dette gør jeg af 2 grunde:

Der kan spares mange penge, hvis du undlader at købe diverse fancy opbindingsredskaber. Her tænker jeg også på diverse forskellige bambusstokke- og kæppe.

Den egentlige forklaring på at jeg bruger naturlige, hjemmeproducerede opbindingsgrene er, at jeg synes de giver den smukkeste og mest naturlige opbinding.

Metoden går i al sin enkelthed ud på, at så snart der er vækst i stauderne så stikker jeg et antal grene ned imellem skuddene. Grenene har den længde som svarer til plantens endelige højde. Du kan altid klippe overskydende grene af.

I princippet skal du ikke foretage yderligere opbinding i løbet af vækstsæsonen.

Du kan tørre de afklippede grene i et træ eller under et tag.

John Henriksen

Italiensk Ingefær

En stau­de (*Arum italicum*), der blomstrer om foråret med et hvidt, hylsterformet højblad, der omslutter den kolbeformede blomsterstand. På de 20-30 cm høje blomsterstængler udvikles i løbet af sommeren røde, giftige bær. Bladene er hvidbrogede og delvist overvintrende. Planten kan formeres ved rod­knolde. Frøene sår ofte sig selv. Denne ingefær må ikke forveksles med den rigtige, spiselige ingefær (*Zingiber officinale*).

Jann Poulsen

NOGET OM KNOPPER

Der er meget forskel på hvor lang en kølig periode de forskellige frugtarter skal have. Variationen for æblesorter kan være mellem 1000 og 1200 timer under 6-7 grader for at blomsterne kan springe ud. Kirsebær har en langt kortere periode; de kan måske nøjes med 500-700 timer. Det er ikke kun frugttræer, der har denne variation. Forsy­tiagre­ne kan drives meget tidligt til blomstring medens bøge­grene er meget svære at drive frem.

I juli-august afgøres det hvilke nydannede knopper der skal bliver til blomsterknopper og hvilke til bladknopper det kommende forår. Man kan forestille sig, at en knop er en mikroskopisk størrelse, hvor der udvikles skæl og blade. For at få en blomst skal der udvikles et bestemt antal blade. Er processen for langsom, eller den kommer for sent om foråret, bliver det til bladknopper i stedet for blomster.

Heraf kan ses, at klimaet har en helt afgørende rolle for hvor megen frugt der kommer. Andre forhold, der har betydning, er grenens placering og hvor mange blomster der dannes. Flest blomster kommer der generelt hvis den foregående sommer har været varm og solrig. Yderligere spiller det ind om træet har haft få frugter og ikke for kraftig vækst.

Jann Poulsen

FLERFINGRET GULEROD

Det er irriterende at trække gulerødder som kommer op med både to og tre rødder. Men man kan undgå at få denne oplevelse. Når gulerodsfrøet spirer, vokser en siliketynd rod ned gennem jorden indtil den programmerede længde er opnået. Hvis roden møder iskold jord 10-12 cm nede standser væksten og der kan, hvis temperaturen stiger, vokse to-tre nye rødder. Derfor skal man ikke så før jorden er varm nok. Hvis du udtynder gulerødderne kan du let komme til at rykke i en lille plante med hørttynd rod, så den slides over. Så kan der dennes flere nye rødder og guleroden bliver flerfingret. Derfor, vær omhyggelig og rør ikke de planter som skal forblive.

Helge Petersen

Batterier til mange slags værktøjer

Med BLACK+DECKERs 18v lithium batterisystem får man adgang til over 30 forskellige værktøjer til både hjemmet og haven. Systemet gør det let for hele familien at bruge flere forskellige værktøjer uden ledninger og andre problemer. Systemet arbejder med tre forskellige batterikapaciteter fra 1.5Ah til lette opgaver til 4.0Ah til større opgaver, der kan bruges i over 30 værktøjer fra boremaskiner, græstrimmere, kædesave og løvblæsere. Systemet er let at opbygge, du køber din første maskiner med batteri, de næste uden batteri hvilket sparer penge.

Se mere på www.blackanddecker.dk/18v/.

Hans Preisler

AKEBIA

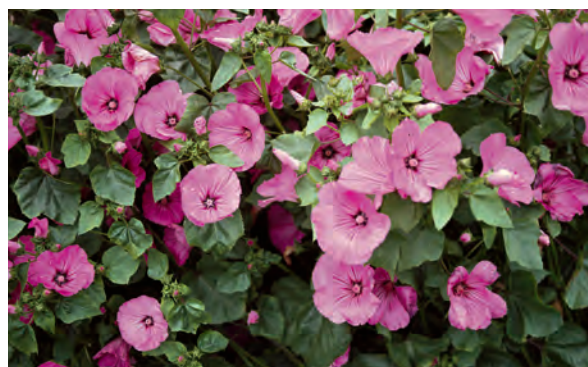
En slyngplante som ikke har noget dansk navn. Den er meget frodig, kan anvendes i pergolaerne men kan også plantes, så den vokser op i træ og kan dermed give blomstringen en ekstra farve, f.eks. i et paradisæble med hvide blomster. *Akebia* har vaniljeduftende, rødbrune blomster i maj. Bladene er 3-5 koblede, småbladene ovale.

Jann Poulsen

Sommerens skønneste

Sommerblomster som vi sår selv er ikke så udbredt som for 25-30 år siden. Da kunne jeg komme på besøg hos en haveejer som havde 2000-3000 *Tagetes* i en have. Imidlertid er det faktisk enkelt og nemt at skaffe rigelig blomstring ved brug af sommerblomstens frø. Jeg sår hvert år et par m² Mamelukærme (*Lavatera trimestris*). Planten stammer fra det sydlige Europa; som frø kan den købes i hvid, rosa og mørkrosa. Jeg synes det er fint med rosa og røde sammen i gruppe og med nogle hvide i baggrunden. De sås i april og blomstrer uafbrudt til hen i september. Glimrende til afskæring og der er rigelig at tage af.

Helge Petersen.

Design haven

Nina Ewald er uddannet indretningsarkitekt og har beskæftiget sig meget med farver og design. Fra sin barndom var hun optaget af have dyrkning, hvor hun opdagede at de mange teorier også var anvendelige i haven, så nu kalder hun sig udretningsarkitekt. Bogen er fyldt med gode råd og inspirationer til have dyrkning. Vi starter med omtale af farvernes egenskaber og psykologi, farvelære, havens huse og øvrige elementer, kunsten at komponere et bed, bede med farvede effekter og slutter med årstiderne og planterne.

En god bog med informativ tekst til de meget fine farvefotos, mange gode råd og tips som gør, at jeg kan anbefale denne havebog til inspiration for alle.

Hans Preisler

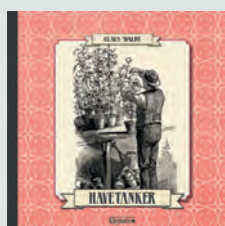

- DESIGN DIN HAVE MED FARVER
Af Nina Ewald
Forlaget Nice
109 sider for
kr. 279,95 vejledende plus porto.

Tanker i haven

Haven er en udtømmelig kilde til nydelse og skaber glæde. Man er en slags Vorherre i sit eget lille rige. Her kan man få afløb for sine ideer, opleve planternes forunderlige liv og filosofere lidt over tilværelsen. Sådan indleder Claus Dalby sin seneste udgivelse Havetanker. I sin bog har forfatteren samlet nogle tanker som andre passionerede havemennesker har haft gennem tiden fra Voltaire over Martin Luther, H. C. Andersen og Emma Gad til Tante Grøn og mange ukendte haveentusiaster. Bogen er således ikke en egentlig havebog med råd og vejledninger men mere til en eftertænk-som grøn pause i hverdagen.

Hans Preisler

- HAVETANKER
Af Claus Dalby.
Forlaget Klematis.
100 sider for
kr. 72,00 vejledende.

Økologisk have

Økologisk have dyrkning bliver mere og mere udbredt og spørgsmålene er mange. Uanset på hvilket niveau, du vil dyrke økologisk, vil vi få et bedre miljø med giftfri grøntsager og bæredygtig livsstil. Eva Robilds nye bog Økologisk have dyrkning giver svarene, afklarer begreberne og er fyldt med praktiske økotips og inspiration. Bogen behandler: hvad er en økologisk have? Økologisk på forskellige måder. Jorden, grøntsager, spiseligt i haven, økologisk overalt, biologisk mangfoldighed, samt ukrudt og skadedyr. Med en let læselig tekst, gode farvebilleder taget af Pernilla Bergdahl og mange tips vil jeg anbefale nye såvel erfarne kolonister denne lille, nyttige bog.

Hans Preisler

- ØKOLOGISK I HAVEN
Af Eva Robild
Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck
96 sider for kr. 149,95 vejledende.

Frugt og grønt i haven

Frugt og grønt er på vej tilbage i kolonihaverne og det er både dejligt miljøvenligt og sundt. Selv i en lille kolonihave er det muligt at fremtrylle gode råvarer, at trække sine egne spæde radiser, nippe af egne krydderurter og spise egne jordbær. Selv et eller to frugttræer eller et lille væksthuse vil der være plads til hvis man prioriterer det. I Eva Robilds nye bog Dyrk frugt og grønt på lidt plads får du konkrete dyrkningstips, råd om valg af planter og inspiration til at tænke nyt. Men bogen bringer også opskrifter på, hvordan du kan tilberede dine hjemmedyrkede råvarer. Du får desuden tips om f.eks. snegleproblemer og om hvordan du høster og opbevarer dine grøntsager. Emnerne er, blandt andre, grøntsager – jordens guld, bær – let og lækkert, frugt – klassiske lækkerier, krydderurter, væksthuse, lækre ting fra Middelhavet samt blomster og ukrudt i maden og endelig omtales dyrkning i krukker. Med en let læselig tekst, gode farvebilleder taget af Pernilla Bergdahl og mange tips vil jeg anbefale især nye kolonister denne lille, nyttige bog.

Hans Preisler

- DYRK FRUGT OG GRØNT
PÅ LIDT PLADS
Af Eva Robild
Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck.
96 sider for
kr. 149,95 vejledende.

Lungeurt

– en forårsbebuder

Planten med det sære navn lungeurt tilhører rubladsfamilien (*Boraginaceae*). Det er flerårige skovbundsplanter hvoraf lungeurt, med det botaniske navn *Pulmonaria officinalis*, af og til træffes vildtvoksende i vore skove bl.a. i Brabrand ved Århus.

Nogle arter af lungeurt har hvide pletter der godt kan minde om lungevæv på bladene, for engang troede man, at Gud havde skabt planterne til menneskets helbredelse. For at vejlede den enkelte ved sygdom havde Gud nedlagt tegn (signaturer) i planten, der fortalte hvad den kunne bruges til. Blomsterne på lungeurt er gerne lyserøde når de springer ud og skifter så til blå ligesom blodet, der først er lyserødt og som bliver blå ved iltning, når man trækker vejret.

LUNGEURTS GODE EGENSKABER

Planten havde altså flere tegn, der fortæller at den bruges ved lungevejssygdomme. Det kan så undre, at lungeurt den dag i dag stadig anbefales ved åndedrætsbesvær og hoste, men her skyldes det blomsternes indhold af nektar. Drikker man te af de friske blomster vil blomsternes nektar virke lindrende på en øm og ru hals.

MANGE ARTER

Af lungeurt findes der ca. 12 arter i Europa der alle er forårsblomstrende. De fleste får lyserøde blomster der senere bliver blå, men der er også arter, der får hvide blomster. De små blomster sidder i svikler og bladene er epileptiske eller lancetformede. Hele planten er oftest meget behåret og med krybende rodstok. Nogle arter får hvide pletter på bladene, andre ikke. Lungeurt vil helst vokse i en skovbundsagtig muld og får den de rette betingelser vil flere arter kunne bruges som bunddække.

Himmelblå lungeurt *Pulmonaria angustifolia*. Denne lungeurt bliver ca. 30 cm høj med smalle, lancetformede, grønne blade. Varieteten 'Alba' får hvide blomster.

Almindelig lungeurt *Pulmonaria officinalis*. Denne lungeurt, der også træffes vildtvoksende, bliver ca. 30 cm høj og får hjerteformede blade der undertiden er hvidplettede.

Pulmonaria rubra får lysegrønne, ovale blade og blomsterne forbliver koralrøde og skifter ikke til blå som de øvrige. Den bliver ligeledes ca. 30 cm høj.

Pulmonaria saccharata får store, bredt lancetformede blade der helt dækkes med sølvfarvede pletter. De nyudsprungne blomster er røde men skifter til dyblå. En smuk sort er bl.a. 'Mrs. Moon', der også dyrkes på grund af de dekorative blade. Den bliver også ca. 30 cm høj.

Af AneMette Olesen,
planteskribent

OPSKRIFTER TIL ÅRSTIDEN

Undevejs i haven er der mange ting, der kan bruges i husholdningen men som normalt alligevel ikke finder vej til køkkenet. Prøv disse opskrifter.

BRÆNDENÆLDEPESTO

100 g friske blade af brændenælde (stor nælde)

2 dl olivenolie

2 spsk parmesanost

2 spsk citronsaft

2 spsk mandler eller valnødder

Lidt urtesalt.

Kom alle dele på foodprocessor og findel til en jævn masse.

Serveres til ostefrikadeller eller knækbrød.

GRANKNOPSFT

200 g granknopper sættes over at koge med vand, der netop dækker.

Kog kraften ud af skuddene og si derefter knopperne fra.

Varm væden op igen og juster med sukker og citron. Beregn ca. 500 g sukker pr. liter væde og 1 spsk. citronsyre pr. liter.

MORFARS PRYDHAVE

Så er det forår igen

*Så blev det rigtigt forår igen. Maj er for mig den bedste forårs måned.
Når vi har nået denne måned, så ved jeg, det er blevet rigtigt forår.*

Jeg ved godt, at risikoen for lidt nattefrost stadig er til stede og det garderer jeg mig også imod ved at have plastic og aviser parat til beskyttelse mod evt. nattefrost. Bortset fra denne risiko så fyldes mit gartnerhjerter dagligt med mange glæder og oplevelser.

FJERN VINTERENS SPOR

Lige nu er de vigtigste redskaber i Morfars Prydhave beskæresaksen, riven og kultivatoren. Alle visne plantedele kan fjernes nu. Det er også nu at jeg studser mine lavendler og fjerner døde partier på roserne. Jeg venter altid med at fjerne større grene på roserne indtil sidst i maj.

Alle flerårige, urteagtige stauder kan ligeledes beskæres hårdt og omplantes hvis nødvendigt. Ved en evt. omplantning forynges de urteagtige planter; denne foryngelse giver ofte en kraftigere vækst med tilhørende kraftigere blomstring.

MORFARS EGEN FLYDENDE BLOMSTERGØDNING

I stedet for at købe mig fattig i diverse flydende gødninger har jeg igennem mange år fremstillet min egen flydende gødning.

Du gør således: En god håndfuld NPK gødning opløses i lunkent vand i

en plasticflaske eller -beholder. Når gødningen er opløst efter gentagne rystninger fyldes et snapseglass på 2 cl med den opløste NPK gødning. Denne blanding hældes i en vandkande med 10 l vand (gerne regnvand). Rør blandingen godt rundt og du har en færdig blomstergødningsopløsning på ca. 2 promille. Denne blomstergødning kan du anvende overalt i haven til alle vækster ved hver vandning i hele vækstsæsonen.

REMONTERENDE STAUDER

Remonterende stauder er et gartnerudtryk som anvendes over for de mange stauder som kan blomstre mindst 2 gange på en sæson. I denne kategori findes der såvel tidligt- som middel- og sentblomstrende stauder. Jeg har altid haft den opfattelse, at man ikke skal nøjes med én blomstring på en sæson, når man ved hjælp af meget små tricks kan få 2 blomstringer. Så det har jeg altid praktiseret i mine haver.

De små tricks går i al sin enkelthed ud på at klippe de afblomstrede planter helt ned til 5-10 cm's højde over jorden. Derpå drysses der lidt NPK gødning oven på den afskårne plante.

Planten opfatter nu at det er forår igen og vil begynde at danne blade og

blomster, 6-8 uger senere kommer de første blomsterknopper. Jeg vil lige tilføje, at den anden blomstring ofte er lidt mindre end hovedblomstringen. Det foretrækker jeg gerne for at få en længere blomstring.

Eksempler på nogle af de meget velegnede remonterende stauder: Akeleje, engblomme, gemserod, staudemargerit, løjtnantshjerter, ridderspore, stormhat.

Hvis du er tvivl, kan du bare forsøge at klippe planterne ned. Du kan ikke beskadige planterne ved en tidlig nedklipping, de vil altid danne nye blade og vokse igen. Det kan undertiden være, at der er en enkelt art som ikke er remonterende, men det er meget sjældent du vil komme ud for det.

TIDLIGE FORÅRSBLOMSTER

Allerede i juli -august kan du så dine egne overvintrende forårsblomster. Det drejer sig f. eks. om stedmoderblomster, forglemmigej, bellis og evt. gyldenlakker for blot at nævne nogle af de mest almindelige "hjemmelavede" forårsblomster. Du kan købe frø til disse planter og bredså dem i bakker. Når kimplanterne er ca. 2 cm høje prikles de ud på afstand. Når de har nået en tilpas størrelse kan du enten potte dem op eller plante dem ud på afstand i bedene.

Af John Henriksen, fhv. slotsgartner

Støj i haven

Jørgen Bech-Andersen, plantepatolog

Støj kan være mange ting. Noget at den støj, man gerne vil undgå, er trafikstøj, ikke mindst fra motorveje. Det er der en del havekolonier, der plages af.

Det er hyggeligt når gærdesmuttern smutter rundt og pipper medens den leder efter edderkoppeæg, ligeledes solsorten, når den har trukket orm op og praler med sin fangst. Men når en nattergal har slået sig ned 20 meter fra ens soveværelsesvindue, så overskrider det støjgrænsen, da dens sang er målt til 80 dB. (Decibel er en måleenhed for støj). Skræmmer man et fasanpar op, når man går aftentur, er det heller ikke støjfrit, når de under stort spektakel flyver væk, men det er hyggeligt, i modsætning til en fødselsdagsfest, der trækker ud til de små timer i en have i nærheden.

VEJSTØJ

Efterhånden er vejstøj blevet et problem ved hovedveje og motorveje med trafik af skiftende styrke morgen, middag, aften og nat, hvor motorvejstøj let kan overdøve nattergalens sang.

De støjende biler udvikler lydbølger, der kan standses ved at de rammer en støjskærm eller jordvold, hvor energien

Hvis man er nysgerrig kan støjskærmen fås i glas.

omdannes til varme. Her kan man mindske støjen omkring 10 dB. Det er måske slet ikke nok, da grænseværdien for fx kolonihaveområder officielt ligger på 58 dB. Træer virker kun lidt som støjdæmper, der skal en hel skov til og vind eller refleks kan forstyrre billedet, til tider skal der høreværn til.

Eksempel på støjskærm ved motorvej.

Dværgkirsebær.

Dværgkirsebær

Fuglene hygger sig hele vinteren når de bliver fodret med bl.a. solsikkefrø. Senere hygger de sig som tak med mine kirsebær. Jeg får ikke ét bær, hvis jeg ikke dækker hver og én kirsebærbehængt gren med net. Problemet er bare, at mine kirsebærtræer hurtigt bliver så høje, at de ikke kan dækkes med net. Problemet synes løst med dværgtræer. Det er de samme sorter, som vi plejer at bruge, men de podes på svagtvoksende grundstammer, som vi kender det fra æble og pære. Grundstammen hedder *Prunus 'Grisela'*. Det resulterer i træer, der ikke bliver større end henved 2,5 m. Det vil sige at de kan dækkes med net. Jeg har lige plantet sorten 'Stella', der er mørkerød og selvbestøvende og det ser ud til, at der allerede I år kommer nogle bær under nettet.

*Af Tina Baungaard Nielsen,
journalist og kolonihavelejer*

Vi er en familie på fem. Mor, far, Astrid på 9, Aksel på 8 og Sigurd på 4. Hver sommer bor vi i en kolonihave på Amager, hvor vi med større eller mindre held dyrker grøntsager, frugter og bær.

Lige siden Astrid var lille har vi haft en lille indhegnet have ved siden af legehuset, som vi kaldte Astrids have. Det er sådan set også drengenes, men fordi hun kom først, er navnet ligesom blevet hængende.

KAOSDYRKNING

I Astrids have har vi dyrket alt fra ærter, bønner, jordbær, gulerødder, kartofler og squash til hindbær, spiselige blomster og krydderurter i et stort kaos, ud fra devisen at skadedyrene ville fare vild og derfor opgive at angribe. Det er ikke en stensikker strategi, men vi høster da en del hvert år og har samtidig stor fornøjelse af at kigge på et frodigt bed.

Hjemme i lejligheden har vi i løbet af marts fyldt vindueskarmene op med små pletter af avis, hvor frø af blandt andet chiliplanter og tomater er begyndt at spire. Astrid har fordelt pletterne i vindueskarmene og holder nu øje med, hvor de gror hurtigst. På hendes værelse har fire græskarspirer vokset sig ud af plastic-kassen, så den vindueskarm er indtil videre kåret til det bedste sted. Astrid mener, at det også handler om at hun har

ASTRIDS HAVE

talt meget til dem. Jeg tænker, at en lille daglig sludder med dem er fint, så længe hun også husker at vande.

Sidste forår endte vi med at købe chili og tomatplanter i Plantecenteret, fordi det ikke var lykkedes at få vores egne til at blive kraftige nok. Formodentlig kom de for tidligt udenfor, fordi vi ikke havde plads til dem inden dørene efter vi var flyttet i haven. Men det skal bestemt ikke afholde os fra at prøve igen. Jeg husker stadig med stor glæde det år, hvor det lykkedes at høste tomater fra en plante, som jeg havde fået frem ved at vride en tomat over en bøtte jord. Den fireårige holder meget af tomater, så vi dyrker altid ribstomater og cherry- eller blommetomater, som man kan gå og spise løs af direkte fra planten. Høsten er altid overraskende stor på terrassen, fordi der er læ og masser af sol. Astrid stod sidste år for en række bøtter med forskellige blomsterfrø, som hun passede og plejede på terrassen. Det var ikke nogen heldig sommer for alle os uden drivhus. Der var mange kølige sommernætter, så vi købte et lille plasticdrivhus til hendes blomster, som vi surrede godt fast til terrassen, så det ikke blæste væk.

STORE PLANER

I år har vi talt om at bygge et lille drivhus, så de hjemmedyrkede planter kan

vokse sig stærke under mere beskyttede forhold. Vi skal også bygge et nyt legehus. Astrid så gerne, at der blev indlagt lys og vand og den slags almindelige fornødheder, så hun kan bo der, men det bliver den mere primitive udgave, hvor drengene i øvrigt også skal være velkomne.

Det var ikke planen at bygge nyt legehus i år, men det gamle står for tæt på skellet ind til naboen, så vi måtte finde en anden løsning. Børnene glæder sig, fordi det gamle er meget slidt, men er kede af, at vi bliver nødt til at fjerne den lille have.

INGEN PRYDHAVE

Det er ingen prydhave. Min gamle faster Kate flyttede rundt på alt i sin kolonihave og lod aldrig planter eller sæsonbestemme, hvornår det var bedst. Og det gik stort set altid godt. Det har jeg taget til mig. Vores have er dynamisk og det er kun træerne, der kan regne med at have nogenlunde faste pladser. Det går ikke altid lige godt, måske fordi min faster trods alt havde grønnere fingre end mig, men man skal aldrig lade en solbærbusk sætte en stopper for en god indretningsidé.

I de kommende numre af Havebladet følger vi årets gang i Astrids have (red.).

VÆKSTHUSET

klar til plantning

Er du så heldig at du har væksthuse i haven, kan du nu begynde at forberede den kommende sæson, så den kan gennemføres med mange glæder og få besværligheder.

Først og fremmest skal der rengøres meget grundigt med børste og brun sæbe. Man kan købe specialsæbe, men det er min erfaring at den gode gamle brune sæbe er glimrende til formålet. Det vigtigste er at man har en børste som kan fange alt snavs og svampekim og overvintrende æg og eventuelle skadedyr. Glasset bør også have en tur udvendig.

DYRKNINGSMEDIER

Dernæst er det faktisk en god ide at gøre plantestedet i stand til plantning. Hører man til gruppen af konservative væksthusejere, som holder fast i at skifte jord i væksthuset og blande op med naturgødning, er det fint at få det ordnet i god tid før plantning, så jorden kan blive opvarmet inden planterne skal i jorden.

Plantesække er en anden mulighed for at opnå optimal temperatur i dyrkningsmediet. Når plantesækken ligger på jorden varmes den op og den varmer også jorden under plantesækken. Der ved opnås en smule varmereserve.

Der er rigtig mange typer af plantesække på markedet og du kan måske blive fristet til at vælge den billigste, men det er ikke sikkert det er det klogeste. Mange fabrikater består af spagnum og diverse nødvendige næringssalte og det fungerer ikke dårligt, specielt ikke hvis man tilføjer lidt næring med vandingsvandet. Imidlertid er der fabrikater som består af lidt spagnum og masser af naturlige næringsstoffer som gylle, naturgødning og halm. Champost er et sådant produkt som bliver opvarmet så al smit-

tekim og ukrudtsfrø dræbes før det anbringes i tætte sække. Planterne trives vældig godt i disse sække.

TEMPERATUREN ER VIGTIG

Tomat kræver 15 grader C og agurk vil helst have 20 grader C jordtemperatur for at trives og hvis jorden er kold bliver tomatplanten blå, væksten standser og agurkeplanten går til grunde. Hvis du dækker jorden med klar plast og graver den lidt ned hele vejen omkring, så der er tæt, opvarmes den meget hurtigt.

VANDINGSTEKNIK

For at opnå optimal vækst og kvalitet er det helt afgørende at man vander hver dag, hvis man dyrker i plantesække. For mange travle væksthusejere er det vanskeligt at nå rettidigt. For at løse det

problem kan du vælge at anskaffe drypvandingsanlæg. Så får planterne vand og næring flere gange i døgnet. Det er også meget vandbesparende. Drypvandingsanlæg med en sort beholder, hvor vand og næringsopløsning blandes før det automatisk vander planterne, har også en meget vigtig fordel, nemlig at vandet er opvarmet inden planterne modtager det.

Hvis du vander med vandkande fra en vandhane med vandværksvand, skal du være opmærksom på at vandet kan være alt for koldt at vande med. Normalt er temperaturen 10 grader, og det er skadeligt for planterne. Du skal tappe vandet 12 timer før du vander, så temperaturen er 15-18 grader ved vanding.

Du kan også vælge kapillærkasser, men her er der det problem at vand og næring kommer nedefra og efter nogen tid ophobes næringssalte omkring roden. Planten får stress og tomatfrugterne får griffelråd og hårde, grønne partier omkring stilken. Hvis du dyrker i kasser med undervanding er det nødvendigt at gen-

Drypvandingsanlæg med gødningsvanding.

Af Helge Petersen,
havebrugskandidat

Tomatplanter med klaser helt ned til dyrkningsmediet.

nemvande sækkene med lunkent vand med et par ugers mellemrum for at udvaske næringssalte.

PLANTNING I VÆKSTHUSET

Tomater

Tomatplanterne kræver specielle forhold under opformering som det er svært at klare under almindelige væksthusebetingelser. Planten kræver at der er ca. 22 grader C om dagen og 16 grader om natten. Den kræver også rigelig lys. Hvis den ikke får sådanne vilkår vokser den i højden men "glemmer" at sætte blomsterklaser. Der skal dannes blomsteranlæg for hvert tredje blad op ad stænglen. Det er umuligt at klare hvis man ikke kan fremskaffe ideelle forhold. Selv når man køber planter fra professionelle producenter kan man meget ofte få planter som ikke har blomster før 6. blad på stænglen. Det betyder, at den første tomatklase først udvikles 60-70 cm oppe. Jeg har derfor det råd, at man fjerner bladene 30-40 cm op ad stængelen og graver den ned i jorden sammen med rodklumpen. Toppen rager fladt ud til siden, men retter sig op i løbet af en nat. På den del af stænglen som ligger i jorden, dannes en masse nye rødder, planten vokser utrolig hurtigt og den første klase kommer 30-40 cm over jorden.

Det er især vigtigt hvis væksthuset har lav dyrkningshøjde, hvilket er tilfælde med de fleste præfabrikerede væksthuse.

Agurker

Agurkeplanten plantes så rodklumpens kant er et par cm højere end selve dyrkningsmediet og det er en stor fordel at vande på en sådan måde, at der er tørt inde ved stænglen. Så kan man undgå svamp i rodhalsen. De fleste af os væksthuseentusiaster har oplevet at agurkeplanten hænger med bladene og plantens ansatte frugter visner og til sidst visner hele planten. Det kan næppe undgås men risikoen mindskes ved tør rodhals.

Melon

Melonplanten trives under samme vilkår som agurkeplanten og den vokser med samme hastighed, man ansætter ikke så mange frugter som agurkeplanten.

PEBER OG AUBERGINER

Peber og auberginer skal også plantes nu i maj, og jeg vil anbefale at man planter i 10-12 liters beholdere. Selv har jeg købt nogle sorte spande i en tømmerhandel. Jeg har boret et par 1 cm store huller i siden på spanden ca. 2 cm over bunden,

så overskydende vand kan sive væk, ikke mere end at der hele tiden er lidt reservevand til planterne. Fordelen ved at dyrke i spande er, at man nemt kan flytte planten uden for væksthuset når den bliver angrebet af bladlus, for det gør den næsten altid. Det er som om peber virker som en magnet på grønne bladlus og de ødelægger fuldstændig fornøjelsen. Uden for væksthuset kan man spule med koldt vand, eller en slags lusmiddel. Der er også mulighed for at naturlige nyttedyr som mariehøns, kan udrydde lusene.

Konsulentens ærespræmie

Af John Norrie, konsulent Kreds 1

Det er tid at tænke på de årlige havebedømmelser rundt omkring i landet. Her bringer vi John Norries oplevelser i en nyttehaveforening i Kreds 1 som udløste en ærespræmie.

Der er mange haver i kreds 1. Rigtig mange haver. Så da jeg begyndte på mine bedømmelsesture skulle det planlægges godt, så jeg ikke kørte for meget rundt på må og få. Fra mange foreninger fik jeg kort over foreningen, det hjælper meget når man skal finde rundt.

HJÆLP TIL AT FINDE RUNDT

Men for N/F Ellebakken i den vestlige del af Valbyparken måtte jeg give op. Det var ikke umiddelbart til at finde rundt imellem alle de små lodder. Og da dem jeg skulle besøge ovenikøbet havde flere lodder, var der ikke andet at gøre end at alliere sig med en af de tilstedeværende.

Heldigvis var Jette Andersen i haven, klar til at dirigere mig rundt med vandkanden i hånden.

FANTASTISKE NYTTEHAVER

Jeg stod overfor, eller rettere midt i, den klynge af nyttehaver jeg faktisk skulle bedømme. Et sandt frodigt paradis der levede op til sit navn: Nyttehave. De 6 små nyttehavenlodder bugnede af blomster, grøntsager og krydderurter. Og så var det ovenikøbet min flinke guide's haver jeg skulle bedømme. Det er nok noget af det mest perfekte jeg nogen sinde har set. Det var meget svært at finde en enkelt lille tue etårigt rapgræs gemt under en stor frodig hjulkrone. Al jorden var udnyttet ud til mindste hjørne. Alt optaget burde der stå på et skilt.

Og så var Jette Andersen endda ved at samle ind til den frokost der skulle serveres for gæsterne senere den dag. Det kunne bare ikke ses i dette lille paradis.

Syrener

Af Grethe Bjerregaard, fagredaktør

Syrenernes historie i Danmark er lang. Den begyndte med at være en plante for konger og adelige og endte med at blive allemandseje.

Syringa 'Hortensia'.

Moden sætter sit præg, også på valget af planter til haven. For syrenernes vedkommende er populariteten vel ikke hvad den har været, og det er egentlig synd, for det er en dejlig, frodig busk der tåler lidt af hvert og som har smukke blomster der dufter dejligt.

ALMINDELIG SYREN DOMINERENDE

Der er over 20 forskellige arter og arts-hybrider af syren, men de fleste sorter finder man i almindelig syren, *Syringa vulgaris*. Den kom til Danmark i midten af 1600'tallet og har fra slotte og herre-

gårde bredt sig ud over hele landet og i alle samfundslag. Den blev tidligt benyttet som hegnsplante omkring frugt- og prydhaver. Der er stadig steder i landet hvor man finder mange hegn langs vejene, fx på Fyn.

I haverne har de måske mistet noget af deres popularitet fordi de bliver store, 3-7 meter og gerne breder sig ved rodskud. Det kan være svært at slippe af med en syren, hvis det er det man vil. Alligevel fortjener de at blive brugt. Navnesorter er som regel podede.

Syrener er sunde planter der hverken tiltrækker særligt mange sygdomme eller skadedyr.

STØRSTE SYRENSAMLING I EUROPA

Og så er det måske værd at notere sig, at vi i Danmark har Europas største samling af syrener. Den befinder sig i Heides planteskole i Thisted og er blevet til fra begyndelsen af 1990'erne hvor Ole Heide under en rejse i Ukraine fik interesse for emnet. Samlingen rummer især mange sorter fra Østeuropa som er kommet her til via Ole Heide.

EN SIDEBEMÆRKNING

Heides planteskole er et besøg værd, ikke mindst fordi den er anlagt smukt landskabsarkitektonisk men også fordi den ud over at være en traditionel planteskole også rummer et galleri, hvor en russisk kunstmaler, Anatoly Spekas, om sommeren igennem flere år har udstillet sine malerier, der i stor udstrækning er

Syringa 'Golobaya'.

inspireret af planterne i planteskolen, ikke mindst de blomstrende syrener.

SYRENBOKEN

I 2015 udkom SyrenBogen, en hyldest til de sydfynske syrener. Denne bog rummer stort set alt, hvad man som interesseret i syrener gerne vil vide. Ud over naturligvis at fortælle om pasning og formering kommer bogen også rundt om syreneres historie og dens bidrag i kunst og kultur og i mad og pynt. Ikke mindst afsnittene om historie, kunst og kultur samt mad og pynt er hyggelig læsning. Bogen koster 299,95 og er udgivet af Turbine Forlaget.

Syringa 'Adelaide Dunba'.

Syringa 'Sensation'.

Syringa 'Beauty of Moscow'.

ALLELOPATI

– planternes kemiske samspil

Planterne påvirker hinanden positivt og negativt med kemiske stoffer, hvilket vi som haveejere kan drage nytte af ved at dyrke blandingskultur.

Ordet allelopati kommer fra græsk (al-lelo: hinanden og patheia: påvirkning) og anvendes om samspillet mellem organismer af to forskellige arter gennem udskillelse af kemiske stoffer.

KEMISK KRIGSFØRELSE I PLANTERIGET

Planterne har igennem tusindvis af år udviklet forskellige forsvarsmekanismer med det simple formål at overleve. De kemiske stoffer planterne udskiller kan enten være hæmmende eller fremmende for væksten hos naboplanten eller tiltrække eller frastøde insekter. Nogle af stofferne har meget synlige effekter, som når en heksering i græsplænen fortrænger mælkebøtterne, eller når sommerfuglebusken eller kæmpejernurten nærmest voldtages af sommerfugle. Disse mekanismer kan vi mennesker anvende i vores dyrkning. Eksempelvis har tagetesblomsten en gavnlig virkning mod jordtræthed forårsaget af nematoder fordi dens rødder udskiller et giftstof, som disse små orme ikke kan tåle.

Kæmpejernurt, Verbena bonariensis, virker som en magnet på flere arter af sommerfugle. Den vokser fint mellem høje afgrøder som grønkål, majs eller bladbeder.

Der foregår altså en biokemisk krigsførelse hen over vores hoveder og under vores fødder, ofte uden vi opdager det og med mange endnu uopdagede faktorer i spil.

DE ALLELOPATISKE STOFFER

PÅVIRKES AF DYRKNINGSMETODEN

Kulturplanternes forædlingsproces har gennem tiderne fokuseret mest på høje udbytter frem for mere kvalitative egenskaber som evnen til at konkurrere mod ukrudt, sygdomme og skadedyr. Det har betydet, at den allelopatiske aktivitet hos kulturplanterne er faldet i forhold til de vilde planter. De er blevet forkælet med kunstgødning til at fremme væksten og gift til at holde ukrudt og skadedyr væk og har derved forringet evnen til at stå på egne ben. Allelopatiske stoffer hæmmes nemlig af højt gødningsniveau og monokultur, hvilket gør vores kulturplanter svage i forhold til det, de oprindeligt er designet til, nemlig at konkurrere mod ukrudt, sygdomme og skadedyr. En del af de allelopatiske egenskaber er knyttet til sorten, men man kan godt fremme processerne og dermed planternes robusthed ved at bruge kompost, sædskifte og dyrke mangfoldigt.

Allelopatiske stoffer kan også komme til udtryk i farve, smag eller dufte som holder skadedyrene væk. Den røde grønkål angribes i mindre grad af kål-sommerfuglenes larver. Står kålene side om side, kan man tydeligt se forskel.

Dyrk på KOMPOSTEN

Af Mia Stochholm,
indehaver af urtehaver.dk

GØR BRUG AF DET POSITIVE SAMSPIL

Vi kan gøre brug af planternes positive samspil når vi dyrker blandingskultur, det vil sige veksler rækkerne af afgrøder med forskellige arter af grøntsager. Her skal planterne fungere sammen både over og under jorden og der skal tages hensyn til både den fysiske og kemiske påvirkning. Nogle planter passer dårligt sammen, fordi de ikke skaber plads til hinanden. Eksempelvis er græskar og gulerødder en dårlig kombination, fordi græskarrene vil kvæle gulerødderne, hvorimod græskar fint kan vokse under majsplanter. Det handler altså om at sætte planter sammen, der dels ikke er i samme familie, da de vil konkurrere på næringsstoffer og dels fylder i hver sin retning. Porrer og gulerødder vokser også fremragende sammen, da porrerne fylder mest over jorden og gulerødderne under. Dernæst skal der tages hensyn til de kemiske påvirkninger og her er der kun sparsom information at hente i videnskaben men en del forskellige erfaringer at lære af.

MERE INFORMATION

Den tilgængelige viden om, hvilke planter der trives i blandingskultur, bygger dels på århundrede gamle erfaringer og dels på videnskabelige metoder. Anden information udspringer af en hjemmeavlslers lomme filosofi og skal tages med forbehold, da det blot kan være udtryk for udfaldet af en god eller dårlig sæson. Ved at søge på internettet under companion plants og blandingskultur eller naboplanter kan man finde lister over, hvilke afgrøder der vokser godt sammen i blandingskultur, og hvilke der har negative effekter på hinanden.

Mangfoldighed, kompost og sædskifte er nøgleordene i en dyrkning, der befordrer en god udnyttelse af planternes egne forsvarsmekanismer.

I perioder kan der dyrkes planter på komposten. Dog ikke i den periode hvor der samles affald sammen.

I hvileperioden, indtil der skal bringes kompost ud i haven, kan der vokse spændende planter på kompostbunken. Squash (mini-græskar) er en mulighed, den hører til græskarfamilien. Den vokser hurtigt og er en grådig plante og på kompostbunken er vilkårene ideelle da der frigives en mængde plantenæring, jordtemperaturen er høj, og så er der masser af luft i komposten i stor dybde.

VANDMANGEL KAN VÆRE ET PROBLEM

Vanskeligheden med at dyrke planter på kompostbunken kan være, at der mangler vand i en periode. Men samles der regnvand op i en tønde, kan der fra tønden lægges en siveslange langs bunken i forbindelse med at den tilplanter. En siveslange kan nemt kobles sammen med en vandslange, hvis der er behov for ekstra vand i en kort periode.

DYRKNING

I sidste halvdel af maj kan squashfrøene sås; bedst hvis de sås i urtepotter, der kan rumme mellem 1 og 1½ liter jord. Der lægges et eller to frø i hver potte. Urtepotterne placeres i væksthuse eller indendørs i et lyst vindue. Når planterne har 2-3 blade, ud over kimbladene, er de klar til udplantning.

Inden udplantning graves kompostbunken godt igennem og affaldet er blevet godt blandet med vand. Bunken kan være ca. 1½ meter bred (længde efter behov) og en god meter høj. Siderne skal næsten være lodrette og med en flad overflade. Den øverste del af komposten skal være jordagtig – velomsat kompost.

Omkring midten af juni, hvor vejret er lunt, er det tiden at plante i komposten.

Planterne placeres i 2 rækker hen ad bunken med ca. 1 meter mellem rækkerne og en meter mellem planterne i rækken, så det er begrænset hvor mange planter der er behov for.

Planterne vil hurtigt vokse til og snart er kompostbunken dækket af store blade.

Får planterne tilpas med vand vil kompostbunken se flot og frodig ud og der vil komme en mængde frugter.

BLOMSTRENDE KOMPOST

Blomsterkarse (*Tropaeolum*) - også kendt som tallerkensmækker eller landløber, kan give kompostbunken både frodighed og mange blomster, som er spiselige.

Af Jann Poulsen, Have- og planteskribent

På trods af de smukke blomster betragtes magnolia som primitiv i botaniske henseende. Det skyldes den enkle blomsteropbygning med mange frie frugtblade og bladlignende støvbærere.

Magiske MAGNOLIA

Magnolia har ry for at være besværlig, sart og meget langsom til at blomstre. Det er dog stort set et træ, der passer sig selv, blot det får den rette placering. Og pludselig en dag står det i fuld blomst – og har i den grad været værd at vente på.

Et af forårets absolut mest imponerende træer er magnoliaen når den folder sine store blomsterknopper ud – i mange tilfælde allerede før løvspring.

TIDLIG BLOMSTRING

De overdådige blomster giver et på én gang eksotisk og romantisk skær til haven takket være de ofte creme eller rosa farver. Ikke kun den smukke blomstring men også formen og størrelsen af den enkelte blomst imponerer. Det er ikke uden grund at magnolia ofte kaldes for tulipantræ, for blomsterne kan godt minde om tulipaner. Navnet tulipantræ tilhører dog rettelig *Liriodendron*, der bliver et meget stort træ, som blomstrer med

Stjernemagnolie er en rigtig blomstrende busk, der kan blomstre allerede i marts, hvis det er et mildt forår.

spredte, gule tulipanblomster senere på året – og som slet ikke er i familie med magnolia.

BESKYTTET PLACERING

En stor, gammel magnolia i fuld blomst er et syn, der kan få alle til at stoppe op og ønske, de havde sådan et eksemplar i haven. Drømmene bliver dog ofte slået ihjel, når folk hører, at magnolia er sart, at den vokser langsomt, kommer sent i blomst og desuden kræver speciel surbundsjord. Magnoliaer er dog på trods af deres eksotiske udseende ikke voldsomt krævende. Selve træet er ganske hårdført, men de tidlige blomster kan tage skade af en hård frostnat. Derfor er det også en god ide at placere magnolia et beskyttet sted i haven, hvor der ikke kommer sen nattefrost. Det er ærgerligt, hvis årets højdepunkt udebliver pga. en enkelt kold nat. Og selv om de er hårdføre, så kan de storbladede sorter godt få et lidt forpjusket udseende, hvis de står for udsat. Så de har det bedst i større tilgroede haver med stedsegrønne

Tekst og foto: Frank Kirkegaard Hansen, havearkitekt

Det kræver en god varm eftersommer hvis magnoliaerne skal danne frugter og derfor kommer det også bag på mange, når de oplever de skinnende røde frø kikke ud fra bælgkapslerne. De plejer at være villige til at spire, blot de ikke når at tørre ud.

der for meget i jorden, da rødderne let tager skade.

MAGNOLIAER TIL ALLE HAVER

Den almindelig magnolie *Magnolia x soulangeana* kan med tiden blive mere end 8 meter høj og et meget malerisk og bredt træ. Selv om nogle magnoliaer kan blive store træer, så er der også plads til magnolia i den lille have. Stjernemagnoliaen, *Magnolia stellata* bliver sjældent over 2 meter høj og forbliver en spinkel busk med tynde grene, der bliver tæt besatte med duftende, stjerneformede blomster allerede fra marts. *Magnolia sieboldii* er mere opret men bliver ikke meget højere. Den har en senere og mere spredt blomstring i maj-juni men udmærker sig med de skålformede, nikkende blomster med mar-

PLANT NU

Den bedste planteårstid er foråret. Lav plantehullet så stort, så der er løs jord til de nye rødder. Er rodklumpen meget tør, er det en god ide, at sætte den i en spand vand et par timer før plantning. Efter plantning er det vigtigt at vande godt igennem, og det er også en god idé at vande planten én gang hver uge i løbet af sommeren.

planter, så der er god læ i foråret. De mindre eksemplarer trives godt op ad en vestvendt gavl eller et andet beskyttet sted i haven.

KRÆVER TÅLMODIGHED

Magnolia trives bedst i fuld sol eller let skygge. De fleste arter foretrækker en velgødet og veldrænet jord, der er let sur, så de kan med fordel placeres i surbundsbedet sammen med azalea og rododendron. De kan dog også vokse godt i almindelig porøs og muldrig jord. Den almindelige magnolia *Magnolia x soulangeana* kan endda vokse i lerjord, bare den ikke er for tung og klistret. Undgå i det hele taget meget tør og våd jord, og placer den ikke, hvor der er træk. Når de forhold er taget i betragtning, er magnolia en nem og sund plante.

Der bør dog ikke være meget kraftigt voksende planter i nærheden af magnolia. Dels kommer træet bedst til sin ret, når det står frit, som den ener det er, og dels ligger rødderne lige under jordoverfladen og tåler ikke så godt at man ro-

kante røde støvblade. Blandt de andre mindre voldsomme typer er sorter af *Magnolia x loebneri*, der typisk bliver store buske, der kan opstammes til små træer. Der findes også stedsegrønne magnolia, men de tåler normalt ikke den danske vinter. Enkelte har dog haft held

Der kan let gå 10-15 år, inden den almindelige magnolia blomstrer, men hvis man køber navnesorter, kan de være i blomst efter nogle år. Hybriderne har også større og bedre blomster.

Magiske MAGNOLIA

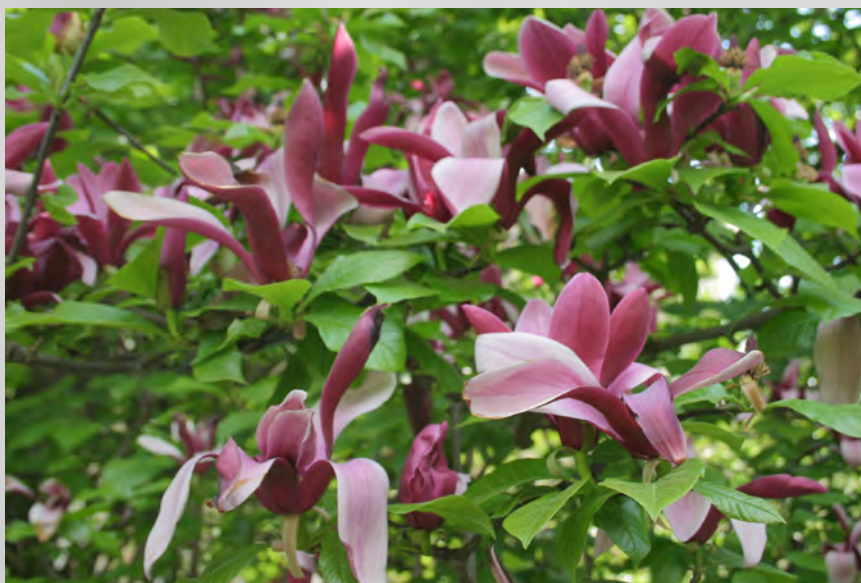

med den smukke *M. grandiflora* under meget beskyttede forhold.

SÆRPRÆGEDE FRUGTER

Det kræver en god varm eftersommer, hvis magnoliaerne skal danne frugter og derfor kommer det også bag på mange, når de oplever de skinnende røde frø kikke ud fra bælgkapslerne. De plejer at være villige til at spire, blot de ikke når at tørre ud. Med frøformering ved du

dog ikke, hvordan afkommet vil udvikle sig og det tager også lang tid, inden du har et nyt træ. Vil du prøve at formere en eksisterende magnolie, kan du forsøge med aflæggere, hvor du tager en gren, bøjer den ned i jorden og holder den på plads med en sten, indtil den har slået rødder. Har magnoliaen ikke grene ved jorden, kan du eksperimentere med stiklinger, men de er lidt sværere at få held med.

Magnolier har typisk farver der går fra hvidt over dyb pink til mørk purpur. Der findes også enkelte med gule blomster. Blandt de mørkeste er denne 'Nigra', der her været brugt som stamfader til mange andre af de mørkere sorter.

Åkandemagnolie er en af de nemmeste magnolier og trives fint i halvskygge. Den har desværre en lidt spredt og sparsom blomstring men til gengæld nogle meget fine blomster, der beholder en yndefuld skålform i lang tid, inden de folder sig helt ud

NEM PLANTE

Selvom blomstringen er det absolutte højdepunkt, så har magnoliaer ofte en meget dekorativ grenbygning, så de kan stå som flotte skulpturer uden for blomstringstiden. Af samme grund skal de helst ikke beskæres. Det er normalt heller ikke nødvendigt, så det er bedst at lade træet stå i fred, men hvis det bliver påkrævet, kan det gøres i højsommeren. De tåler det udmærket, så sørg blot for at bevare den smukke vækstform ved at tage enkelte hele grene inde i kronen, frem for at skære enkelte grene midt over, så der kommer mange nye, lodrette skud, der vil skæmme træet.

Magnolia bliver sjældent angrebet af skadedyr eller sygdomme. Det største problem er rodfiltsvamp, der kan komme hvis træet står i en kompakt og iltfattig jord. Så selvom magnolia kan være både sart og langsom, så er det faktisk en nem plante, der stille og roligt bliver smukkere og smukkere for hvert år.

KEJSERLIGT TRÆ

I det gamle Kina var magnolia så højt værdsat, at det kun var tilladt kejseren at eje magnolia. Nu kan de plantes af hvem som helst, men er stadig en kejser værdig.

Bladbeder

– nemme og smukke

Bladbeder er nemme at dyrke, har en lang høstsæson og så findes de i nærmest surrealistisk skrigende farver.

Bladbeder sætter nye blade inde fra midten, så det er de store blade yderst, der skal høstes af først.

Bladbeden, *Beta vulgaris* var. *cicla*, lever en lidt anonym tilværelse til trods for, at den her i landet kan dateres tilbage til 1400-tallet. Hvis ikke man selv dyrker den, støder man i dag stort set kun på bladbeder som spæde blade i blandinger af babygrønt. Måske skyldes det, at holdbarheden er kort eller at der savnes kendskab til plantens anvendelse.

TAKNEMMELIG AT DYRKE

Som bladgrøntsag er bladbede mere højtydende og frodig end eksempelvis spinat og flere typer salat. Den er nøjsom og trives i stort set alle jordtyper, men den foretrækker en ikke for tung, muldrig og veldrænet jord. Bladbede kan sås direkte på voksestedet i starten af maj måned. Planten er toårig, så der er risiko for, at den går i stok ved for tidlig såning og dermed for stor kuldepåvirkning. For at afgrøden skal ud-

vikle sig optimalt, skal der efter udtynning være 20-25 cm mellem planterne og 40-50 cm mellem rækkerne. Man kan også forkultivere, så undgås huller i rækkerne og hvis der er planter i overskud, kan de få en plads i staudebedet.

BLANDINGSKULTUR

For at få det optimale ud af dyrkningspladsen, kan man dyrke bladbede i blandingskultur med eksempelvis kål, pastinak, persillerod, gulerod, bønne, dild, radise, salat eller blomster. Vær blot opmærksom på, at bladbede bliver op til 60 cm i højden, hvilket kan skygge for naboerne, hvis de kommer senere fra start.

EN SUND PLANTE

Man oplever sjældent sygdomme eller skadedyr på bladbede. Det hænder dog at snegle og bladlus fristes af de saftige, grønne blade. Sneglene må fjernes manuelt og bladlusene kan enten knuses eller spules af med en haveslange. De ældste blade er ofte hullede efter skadedyrene, men der er sjældent skader på stænglen.

BLADBEDE SOM ANDEN AFGRØDE

Man kan så bladbede så sent som sidst i juli måned som anden afgrøde efter eksempelvis kartofler, løg eller salat. Bladbederne vil så nå at vokse til ca. 20 centimeters højde og kan høstes det meste af vinteren. Bladbeder, der er sået om foråret, går som regel til umiddelbart efter den første hårde frost om vinteren.

TO I ÉN – GRØNTSAG

Bladbede mister hurtigt saftspændingen i bladene efter høst og skal derfor spises frisk. Den høstes ved, at de ældste og største blade brækkes af ved basis.

Den første frost kan bladbederne godt overleve, men de fuldvoksne planter bryder sig ikke om gentagne perioder med tøj og frost og den første hårde vinterfrost vil under alle omstændigheder tage livet af dem.

Planten bliver ved med at producere nye skud fra midten til hele sæsonen. Man kan enten anvende både blade og stilke sammen i en tærte, stuvning eller grøntsagslasagne, eller man kan betragte den som to grøntsager i én. Bladene anvendes som spinat og de tykke stilke kan syltes, gratineres, paneres, steges i wokretter eller pureres med kartofler til mos. Som rå er bladene bitre medmindre de høstes helt små og anvendes de i salat, er de bedst i blandinger. Planten indeholder oxalsyre, som rabarber og spinat, der ikke er skadelig ved indtagelse i små mængder.

Køber man sortsblandingen 'Rainbow Chard', får man bladbeder med stængler i alle regnbuens farver. Smagen er stort set ens.

*Af Mia Stochholm,
indehaver af urtehaver.dk*

DEN GRØNNE TELEFON

Af Grethe Bjerregaard,
fagredaktør

Gennem årene kommer der mange samtaler via den grønne telefon. Nogle af de emner, der bliver berørt, er dem, der omtales herunder.

GULERODSFLUEN KAN VÆRE EN PESTILENS

Fra midten af maj til begyndelsen af juli flyver den første generation af gulerodsfluen. Den anden starter som regel sidst i juli, dog med stor variation og varighed af flyvningen. Gulerodsfluen lægger sine æg i portioner på ca. 40 i jordsprækker tæt ved gulerødder og, også, fx persille. Det er kun skærplanter der er interessante. Efter 6-8 dage klækkes æggene og de små larver søger efter små siderødder. Hovedrødderne mineres ikke før larverne når tredje larvestadium, men så kan skaden også være stor. Hos persille kan angreb resultere i at planterne vælter omkuld og ikke udvikles. Fra æglægning til nye voksne individer går der 9-11 uger. Kolonihaver er ideelle jagtmarker for gulerodsfluen, for der er tæt beplantning og meget læ. Forebyggelse kan ske ved at dække med fiberdug i den periode, gulerodsfluen flyver. Man kan også forsøge at blande gulerødder med porrer, løg eller hvidløg, da de ikke tiltrækker gulerodsfluen. Undgå jordsprækker og læg evt. græsafklip i et løst lag omkring rødderne.

ASPARGESBILLER ER FLOTTE MEN IRRITERENDE

Ca. ½ cm store gule og røde aspargesbiller med grålige tegninger og deres larver æder af aspargeshovederne og de grønne toppe. Det er ikke særligt appetitligt og det sker lige når asparges er bedst at spise. Billerne lægger æg i maj og juni og æggene er lette at få øje på for de sidder i rækker vinkelret ud fra nålene. Larverne er grå til grønne. Billerne overvintrer i aspargesrækkerne. Man kan fjerne så mange af billerne som muligt ved håndkraft og ellers fjerne inficerede skud helt fra haven hen på efteråret.

LAV PÅ TRÆER

På træer og buske kan grenene komme til at se helt "mosgroede" ud. Det giver planterne en patineret skær, og der er ikke så meget andet at gøre end at leve med det, for det skader i princippet ikke planterne. Der er tale om lavvækst. Et lav er en organisme der består af en svamp der lever sammen med en alge. Der er mange forskellige typer af laver og fælles for dem er, at de ikke er skadelige for den organisme, de befinder sig på. Man ser dem også på gamle sten mv. De vokser meget langsomt og foretrækker at leve på andre langsomt voksende/stillestående organismer. Der er altså noget der tyder på at planten måske skal have noget mere at leve af eller at den skal forynges ved foryngelsesbeskæring. En busk kan fx fornyes ved at man hvert år fjerner en tredjedel af de ældste skud. Så vil buske være fornyet i løbet af tre år. Tidligere så man ikke så ofte lav på træer og buske, men efter at svovlen er forsvundet fra luften er de blevet mere almindelige.

FERSKENBLÆRESYGE PÅ MANDEL

Det er ingen garanti for at der ikke forekommer ferskenblæresyge at man ikke har en fersken i haven. Ferskenblæresyge er en svampesygdom, der også angriber fx mandel. Symptomerne viser sig i form af fortykkede og blærede blade med røde, gule og orange farvetoner. Undersiden af bladene kan være helt hvidmelede. Det er især de tidligste blade, der angribes. Hvis planterne står i væksthushus eller under et dække forekommer sygdommen ikke. Angrebne blade fjernes og destrueres, men andet er der ikke at gøre.

DEN GRØNNE TELEFON

Tirsdage kl. 9.30-12.30 er den "grønne telefon" åben på forbundskontoret. I dette tidsrum kan du ringe på tlf. 38 28 87 50 og få en snak med Grethe Bjerregaard om problemer i haven og om planter og have i det hele taget. Du kan også sende en mail til gb@kolonihave.dk med spørgsmål, kommentarer, sjove historier eller oplevelser. Du kan forvente svar på din mail i løbet af en uges tid.

Se også Kolonihaveforbundets hjemmeside www.kolonihave.dk hvor du i Plantehjørnet kan se mange af artiklerne fra Havebladet.

PÅ TUR I DET JYSKE

Konsulentture rundt omkring i landet giver anledning til at besøge en lang række naturattraktioner.

På viborgegnerne er Viborgsøerne og Forstbotanisk have, Nordisk park og Urtehaven ved Asmild kirke, et besøg værd.

SEJLTUR PÅ VIBORGSSØERNE

På en frisk sejltur på Viborgsøerne med Margrethe den I kan man altid orientere sig efter Viborg Domkirke, der knejser over byen. Man kommer også forbi Ønæs, et visionært og ambitiøst miljøprojekt, som opsamler forurenede overfladeregnavand fra ca. 50 ha. Fra oprindeligt at være et moseområde, som i 1967 blev omdannet til fodboldbaner, er området i dag anvendt til opsamling og rensning af overfladevand, inden det ledes ud i Viborgsøerne. Rensningen sker ved bundfældning i store bassiner, der i tørvejr kan rumme 12.000 m³ vand, men som under regnvejr kan indeholde op til 48.000 m³. Anlægget er udformet som et rekreativt naturområde med adgang for offentligheden med stier, soltrappe, søpavillon og natureng. Det er projekteret af landskabsarkitekterne Møller og Grønborg og ingeniørerne Orbicon, med støtte af Friluftsrådet, Lokale og Anlægsfonden og Realdania. Projektet modtog i oktober 2015 årets pris fra Kommunal Teknisk Chefforening.

FORSTBOTANISK HAVE

Forstbotanisk Have er et 10 ha stort område tilplantet med mange arter af egnskarakteristiske og fremmede træer og buske. Forstbotanisk have blev anlagt i 1914.

NORDISK PARK

Herfra kan man spadserere til Nordisk Park, anlagt 1994 til 1997 i samarbejde med Foreningen Norden. Ideen er ved hjælp af beplantninger og landskabselementer at give associationer til de fem nordiske lande og minde de besøgende om fællesskabet i Norden. Viborgs venskabsbyer har aktivt bidraget med at bestemme de egnskarakteristiske planter i hver deres område. I 1995 blev området udvidet med andre landskabselementer som sten og ledeblokke, som symboliserer de ledeblokke istiden bragte til Danmark. Samtidig blev vartegnet for parken opført, udført af kunstneren Jørgen Glud. Ligeledes er der opstillet træfigurer fra den nordiske mytologi, med Thors vogn af Søren Brynjolf og Odins tronstol af Hermansen opført år 2000, en musikalsk legeplads af Søren Brynjolf og Heinz Vigel samt en bjælkehytte efter norske traditioner. Ved søen vokser en stor ask, *Fraxinus excelsior*, den nordiske mytologis hellige træ Yggdrasil, hvor grenene breder sig ud over hele verden og op i himlen og hvor de tre rødder får deres næring fra gudernes bolig Asgård, menneskenes bolig Middelgård og dødsriget Niflheim.

URTEHAVEN VED ASMILD KIRKE

Asmild klosterkirke er en af landets ældste kirker. Den er opført i årene omkring 1090, mens Oluf Hunger var konge, og den har haft en omskiftelig historie. Den første Asmild kirke var bygget som en anseelig tre-

skibet kirke med kor og apsis mod øst og en stor forhal mod vest, som har rejst sig over kirkeskibets tag som et lavt tårn. Asmild kirke har altså været større end de mange landsbykirker, som blev bygget i 1100- og 1200-tallet, og beliggende højt på bakken øst for Viborg Søndersø med udsigt til Viborg har den været en anseelig bygning. Neden for kirken mod Viborg Søndersø er der indrettet en have med lægeurter. Den blev anlagt i 1998, skænket af Dansk Planteskoleerforening ved foreningens 100-års jubilæum. Haven har fire afsnit med læge- og krydderurter, som blev dyrket ved klostrene i henholdsvis 1100-, 1200-, 1300- og 1400-tallet. En velholdt og frodig have til stor inspiration.

*Tekst Hans Preisler,
fotos Grethe Bjerregaard*

HVER PLANTE TIL SIN TID

Det handler om tålmodighed og mange kig på DMIs prognoser, hvis man skal opnå den bedst mulige succes med forårsarbejdet.

De fleste af os gribes af en nærmest febrilsk så- og planteiver de første lune dage i april. Men det er jordtemperaturen og ikke datoen, der er afgørende for, hvornår vi bør gå i gang med forårsarbejdet. Derfor kan det optimale så- og udplantningstidspunkt variere med et

I kolde forår kan det være nødvendigt at potte udplantningsplanterne op, indtil jordtemperaturen når op på det optimale.

par uger alt efter, hvor i landet man bor, og hvilken jordtype man har.

PLADS I KALENDEREN

Det er vigtigt, at have luft i tidsbudgettet om foråret, så man kan udvise rettidig omhu og kaste sig over forårsarbejdet, lige når vejret og jorden er klar til det. Planterne kvitterer i den grad positivt, hvis man sår, planter og luger på det rette tidspunkt og udbyttet samt den samlede andel af tid, der senere skal bruges på at luge og vande, begrænses betydeligt.

JORDTEMPERATUREN ER VIGTIG

Selv om dagtemperaturerne er godt over 10 grader og der er mængder af lokkende udplantningsplanter til salg i butikkerne gælder det om at holde øje med nattetemperaturen, som er døgnets laveste temperatur. Sæt et jordtermometer i et bed, der er gjort klar til såning eller udplantning og følg udviklingen. Hvis ikke man har et jordtermometer, kan man finde oplysninger om jordtemperaturen i ens lokalområde på landbrugsinfo.dk.

RISIKO VED FOR TIDLIG SÅNING ELLER UDPLANTNING

Planter eller sår man for tidligt svækkes planterne og bliver mere modtagelige over for angreb af sygdomme og skadedyr. Det er vanskeligt at rette op på en plante, der har lidt et knæk på et tidligt stadium i væksten. For mange af de to-årige planter kan for tidlig udplantning

desuden betyde, at de går i stok. Det vil sige, at planten har oplevet nok kulde til at tro, at det har været vinter og derfor sætter frø. Stokløbning ses især hos løg og porrer men også bladbeder og selleri kan gå i stok ved for tidlig udplantning.

HJÆLPEMIDLER

Kniber det med at få jorden varm nok, kan man lægge et stykke gennemsigtigt plastic over bedet én til to uger før udplantning eller såning. Selv om jordtemperaturen er ideel ved udplantning kan man godt blive overrasket af nattefrost til ind i maj måned. Det er de færreste afgrøder, der tåler frost lige efter udplantning, derfor er det godt at have hjælpemidler i baghånden. Dæk med et eller to lag fiberdug enten ved tidlig udplantning eller ved pludselig udsigt til nattefrost. Høje og spinkle planter som majs kan knække af fiberdugens tyngde, når

Overskårne vinaballoner er gode til at give de varmeelskende græskarplanter lidt ekstra varme, men de skal tages af ved solskin, da planterne ellers svides.

den bliver våd, så her kan anvendes buer af elektriskerrør til at holde dugen oppe. Som minivæksthus kan anvendes overskårne vinballoner. De er lidt dyre i anskaffelse, medmindre det er en genbrugsvare, men de er gode til enkeltstående planter som squash og græskar. De skal tages af om dagen, da for kraftig sol kan svide planterne.

POT OP OG GEM EKSTRA PLANTER

Hvis foråret, som i 2015, er lang tid undervejs kan det være nødvendigt at potte udplantningsplanterne op i større potter og tilføje lidt kompost, så de ikke standser væksten. Gem også ekstra planter efter udplantning, hvis der er nogle i overskud. Der kan ske meget under skiftet fra beskyttet plante i en udplantningsbakke til at skulle kæmpe med vejr, vind og skadedyr i køkkenhaven, og så er det godt at have udskiftningsspillere på bænken!

Ved at lægge klar plastik over jorden et par uger før forventet lægning af kartofler kan man hæve jordtemperaturen.

Fiberdug hæver jordtemperaturen et par grader og gør det muligt at komme tidligere i gang om foråret og forlænge sæsonen om efteråret.

En tommelfingerregel siger, at porrer ikke skal plantes ud før Grundlovsdag, hvilket stadig holder stik. Sommerporrer kan godt plantes ud lidt før.

Afgrøde	Minimumsjordtemperatur ved udplantning(U)/såning(S)/lægning(L) på friland
Bladbede (S)	6-8°
Bønner (S)	12-14°
Bønner, valske (S)	4-5°
Chili (U)	14-15°
Dild (S)	4-5°
Græskar og squash (U)	12-14°
Gulerod (S)	6-8°
Kartofler (L)	7-8°
Kål (U)	6-8°
Løg (L)	4-6°
Majs (U)	12-14°
Pastinak (S)	6-8°
Persillerod (S)	8-10°
Persille (S)	4-5°
Porre – sommer (U)	7-8°
Porre – vinter (U)	10-12°
Radise (S)	4-5°
Rødbede (S)	8-10°
Salat (S)	4-5°
Sandsennep/rucola (S)	5-7°
Selleri (U)	10-12°
Spinat (S)	4-5°
Tomat (U)	14-15°
Ærter, marv (S)	7-8°

NB: Skemaet er kun vejledende, da der inden for de forskellige arter, vil være sorter med forskellige kuldeterolerancer. Læs derfor altid anbefalingerne bag på frøposerne.

IMPONERENDE HAVEGANG

En gang under en pergola er så flot, at man næsten føler at der er tag over. Man kan levende forestille sig hvordan det bliver når slyngplanterne vokser op.

SPECIEL HAVELÅGE

Smuk og elegant udformning af en havelåge.

LÅGEN TIL

PARADISETS HAVE?

Om dette er palme-haven eller slangen i Paradiset er ikke til at vide. Måske skal man vove sig ind for at finde ud af det?

SET UNDERVEJS

Man hører ofte, at der ikke er nær så megen fantasi blandt kolonisterne som tidligere. Det modbevises af disse billeder som Carsten Juul har taget på sine mange besøg i haveforeningerne. Se på dem, nyd dem og bliv inspireret.

BUDCYKEL

Cykelbude og budcykler tilhører en svunden tid, men hvis du hører til dem, der kan lide at gå på loppemarkeder og har sans for genbrug, er her en ide til en god udnyttelse af den gamle budcykel.

*Af Carsten Juul,
konsulent i Aarhuskredsen*

ANDERLEDES DØRNET

Mange af os samler skaller når vi er ved stranden og når vi kommer hjem ved at ikke altid lige hvad de kan bruges til. Her er et forslag, der er både kønt og nyttigt.

FUGLESKRÆMSEL

Det er måske tvivlsomt hvor effektivt et fugleskræmsel skræmmer fugle væk, men der er vel ingen tvivl om at dette fugleskræmsel er et dekorativt indslag i haven.

HJÆLP! – hvad gør vi?

Småkravl er ikke til at undgå i haven. Hvilke ulykker kan de forårsage og hvordan kommer man dem til livs? Her omtales rosenhveps, torbist og lupinbladlus.

LUPINBLADLUS

- *Iagttagelse:* Om foråret og sommeren kan der på urte- og træagtig lupiner komme store kolonier af hvidgrå bladlus. De lever på undersiden af bladene og på blomsteraksene. Den klæbrige masse med honningdug kan være så kraftig, at planterne sygner hen og visner.

- *Årsag:* Det skyldes et saftsugende insekt (bladlus), som er kommet fra Nordamerika og nu er udbredt i hele Europa.

- *Hvad kan der gøres:* Hold øje med lupinplanterne fra tidligt forår da lusene som regel kan skylles af med en kraftig vandstråle. Endvidere har sprøjtning med insektsæbe og hvidløgsekstrakt virkning.

LILLE ROSENHVEPS

- *Iagttagelse:* Fra sidst på foråret til hen på sommeren ses på rosens sammenrullede småblade. De hænger som regel nedad, medens de ikke påvirkede blade har normal udvikling. I de kommende uger bliver småbladene ædt af op til 10 mm store, lysgrønne larver, som har et brunt hoved.

- *Årsag:* Sammenrulningen skyldes at bladhvepsehunnerne sprøjter kemiske stoffer ind i bladene, når de lægger deres æg. Der er kun en generation om året, men det er svært at forudsige hvornår æglægningen finder sted, udover at det foregår først på sommeren.

- *Hvad kan gøres:* Når vejret er varmt er flyveaktiviteten stor og der lægges mange æg.

Pluk de angrebne blade af og destruer dem. Kemisk bekæmpelse har ingen effekt da larverne er godt beskyttede i de sammenrullede blade.

TORBISTLARVER

- *Iagttagelse:* Planterne i græsplænen kan pludselig sygne hen. Når torbistlarver æder af græsrødderne dannes der gule pletter. Ved kraftige angreb kan krager, råger og skader blive tiltrukket og de vil krasse i og løsne græsset for at finde larver fra sensommer og hen på efteråret.

- *Årsag:* Det er især gåsebiller som er problemet i græsplænen, men også sankthansoldenborren og alm. oldenborre kan give skade. Problemet er størst på lette sandjorde. Larverne lever i jorden og kan forekomme i blomster- og grøntsagsbede hvor de kan æde småplanter og lave huller i rodfrugt. Når larverne er færdige med at æde, forpupper de sig i jorden og kommer frem som voksne biller sidst på foråret til først på sommeren.

- *Hvad kan gøres:* Torbistlarver kan gøre stor skade men de kan ikke bekæmpes med kemiske midler. Ved angreb i blomster- og grøntsagsbede sygner nogle planter hen så søg efter larverne i jorden omkring planterne og tilintetgør de fundne larver. Heldigvis er angreb i græsplæner som regel sporadisk i kolonihaver.

BESTYRELSESMEDLEMMER

– *hvad er det for nogle typer?*

Bestyrelsesmedlemmer er helt almindelige medlemmer af foreningen, som frivilligt har påtaget sig den store opgave, som det er at styre en haveforening. Fra Forbundskontorets side skal der lyde en stor tak til vores bestyrelser og det kæmpe arbejde, som de påtager sig. Respekt for det.

Mange bestyrelsesmedlemmer ved ikke noget om opgaverne på forhånd, og de bruger lang tid på at sætte sig ind i alle de komplicerede regelsæt der gælder for foreninger og for haveforeninger. Og det er ikke småting. De skal f.eks. vide noget om foreningsregler, byggeri, salg af huse, dræn, medlemmers rettigheder og pligter, regnskab, konflikthåndtering, spildevandshåndtering og alt muligt andet, som dukker op i foreningens dagligdag.

STOR FRIVILLIG OPGAVE

Som medlem i foreningen skal man være klar over, at bestyrelsesmedlemmer ikke er uddannet til at varetage opgaven og det er vigtigt, at medlemmerne husker på dét, hvis bestyrelsen skulle komme til at begå en fejl. Der skal være plads til fejl og hvis man brokker sig over sin bestyrelse, skal man hele tiden spørge sig selv, om man kunne have gjort det bedre selv. Og om man selv er villig til at påtage sig et sådant ansvar.

Med andre ord skal medlemmerne og generalforsamlingen huske at værdsætte den store opgave, som disse mennesker påtager sig frivilligt – ofte uden betaling. Bare fordi de gerne vil gøre en indsats for haveforeningen.

BESTYRELSEN ER TIL FOR MEDLEMMERNE – IKKE OMVENDT

Bestyrelser er sat på jorden for at hjælpe medlemmerne og varetage foreningens interesser. De er IKKE medlemmernes fjender. Bestyrelsen bør have medlemmernes opbakning, for medlemmerne har selv "ansat" dem, da de valgte dem på generalforsamlingen.

Det sker somme tider – men heldigvis sjældent – at en bestyrelse mener, at medlemmerne er til for bestyrelsen. Hvis dette skulle ske, så skal medlemmerne huske på, at bestyrelsen er "ansat" af generalforsamlingen, og at generalforsamlingen til enhver tid kan afsætte bestyrelsen igen og/eller lave om på bestyrelsens beslutninger.

HVORFOR HAR EN FORENING EN BESTYRELSE?

En generalforsamling består typisk af mange mennesker og de kan ikke mødes hele tiden for at drøfte alle de dagligdags spørgsmål, der løbende opstår i haveforeningen. Derfor vælger medlemmerne en bestyrelse, som skal varetage den daglige ledelse af foreningen.

DE FORMELLE REGLER OM BESTYRELSEN

Generalforsamlingen skal vælge en bestyrelse blandt foreningens medlemmer, som skal varetage den daglige ledelse af foreningen og udføre generalforsamlingens beslutninger.

Reglerne om valg af bestyrelse fremgår af foreningens vedtægter. Her fremgår det også hvor lang tid bestyrelsesmedlemmerne er valgt for. I nogle foreninger er alle medlemmer af bestyrelsen på valg på hver ordinær generalforsamling, men andre steder er valgperioden længere, så det kun er en del af bestyrelsen, der er på valg ved hver generalforsamling. Det primære argument for den sidstnævnte model er, at det fremmer en større kontinuitet i bestyrelsen, fordi man sikrer,

at ikke alle bestyrelsesmedlemmer kan skiftes ud på én gang.

Alle foreningens medlemmer kan stille op og vælges til alle bestyrelsesposter. Medlemmer er den eller de personer, der står på lejekontrakten med foreningen. Det har ingen betydning, om medlemmet tidligere har siddet i bestyrelsen og er blevet "væltet" ved et mistillidsvotum.

Hvis ingen ønsker at stille op til bestyrelsen, kan foreningen teoretisk set ikke fortsætte. I praksis vil administrationen af foreningen dog blive varetaget af kredsens på foreningens regning, indtil der kan vælges en bestyrelse.

Hvis der i vedtægterne er krav om, at en bestyrelse er på et bestemt antal medlemmer (eksempelvis 5), så kan en bestyrelse godt vælges alligevel, selv om der er færre (eksempelvis 3) medlemmer, der stiller op, hvis bestyrelsen i øvrigt kan fungere med færre medlemmer.

Et bestyrelsesmedlem eller hele bestyrelsen kan altid nedlægge sit hverv.

Hvis det er formanden eller kassereren, der fratræder i en valgperiode, skal der indkaldes til ekstraordinær generalforsamling for nyvalg, medmindre fratrædelsen sker umiddelbart før den ordinære generalforsamling. Hvis et bestyrelsesmedlem fratræder før en valgperiodes udløb er det ikke nødvendigt med en ekstraordinær generalforsamling, da en suppleant i så fald kan indtræde i bestyrelsen indtil næste generalforsamling. Hvis der ikke er en suppleant eller hvis bestyrelsens størrelse reduceres så meget, at den ikke længere er beslut-

ningsdygtig, må der dog indkaldes til ekstraordinær generalforsamling.

Foreningens medlemmer kan også fremsætte et mistillidsvotum til bestyrelsen eller enkelte bestyrelsesmedlemmer, hvorefter der på en ekstraordinær generalforsamling må stemmes om, om bestyrelsen/bestyrelsesmedlemmet skal gå af. Mistillidsvotum bør fremgå af dagsordenen, hvis det kan forudses.

BESTYRELSESMEDLEMMERNES ROLLER

Formanden er ansvarlig for foreningens daglige ledelse. Det betyder, at formanden har ansvaret og initiativforpligtelsen til at få indkaldt bestyrelsen, men ikke at han bestemmer over den øvrige bestyrelse eller har mere at skulle have sagt end dem. Bestyrelsen fungerer som en demokratisk enhed på samme måde som foreningen.

I økonomiske forhold tegnes foreningens ud ad til af formanden og kassereren i fællesskab eller af den samlede bestyrelse. I alle øvrige forhold repræsenterer formanden foreningen udadtil.

Foreningens midler skal anbringes i et anerkendt pengeinstitut. Regler om disposition over midlerne fastsættes af bestyrelsen i henhold til fastlagte fuldmagtsforhold.

Kassererens opgave er at udarbejde et årligt driftsregnskab i overensstemmelse med god regnskabsskik med den foretagne bogføring og tilstedeværende bilag.

Udover over formanden og kassereren kan der være en række andre roller i en bestyrelse, eksempelvis næstformand, sekretær mv. Der er ingen generelle regler for, hvilke poster der skal indgå i bestyrelsen. Medlemmernes roller og opgaver fastsættes af bestyrelsen selv i forretningsordenen eller på møderne.

BESTYRELSESMØDER

Der er ingen regler om, hvor ofte der skal afholdes bestyrelsesmøder. Det er

vigtigt, at der bliver holdt tilstrækkeligt med bestyrelsesmøder til, at alle bestyrelsesmedlemmer kan få den nødvendige viden om, hvad der sker i foreningen, så de er i stand til at løfte deres del af ansvaret for foreningen. Hvor tit det er, afhænger af foreningens størrelse og organisering.

Det er vigtigt, at bestyrelsen har et fornuftigt samarbejde. Hvis der er konflikt mellem bestyrelsesmedlemmer, som er så kraftig, at det påvirker den daglige ledelse af foreningen, må bestyrelsen konkret forholde sig til, hvad der skal ske. Dele af bestyrelsen kan aldrig udelukke et eller flere medlemmer af bestyrelsen fra arbejdet, idet det kun er generalforsamlingen, som har valgt bestyrelsesmedlemmerne, som kan afsætte dem igen.

Hvis samarbejdet er så påvirket, at bestyrelsen vurderer, at det ikke kan fortsætte, skal bestyrelsen bede generalforsamlingen om at vælge en ny bestyrelse, der kan samarbejde.

BESTYRELSENS OPGAVER

Det er ikke muligt at lave en udtømmende beskrivelse af en bestyrelses opgaver. Bestyrelsen skal varetage den daglige ledelse af foreningen og sikre, at generalforsamlingens beslutninger udføres og at regler fastlagt af generalforsamlingen overholdes. Bestyrelsen skal også sikre, at regler, som står i en byplan, lokalplan, tinglyst deklaration eller lejekontrakt for haveforeningens område overholdes og respekteres af foreningens medlemmer.

Typiske opgaver er dog:

- Løse konflikter mellem havelejerne
- Medvirke ved vurdering og salg af haver
- Sikre overholdelse af regler, herunder byggesregler
- Varetage opgaver relateret til det omkringliggende samfund (kommune, forsikringselskaber mv.)
- Økonomistyring

HVAD KAN EN BESTYRELSEN BESLUTTE?

Bestyrelsen kan som udgangspunkt træffe alle beslutninger, som vedtægter eller generalforsamlingsbeslutninger har overladt til bestyrelsen at træffe. Hvis generalforsamlingen har truffet en ulovlig beslutning, kan en bestyrelse dog ikke følge en sådan beslutning uden at ifalde ansvar.

Bestyrelsen kan også træffe beslutninger, som ikke specifikt fremgår af vedtægter eller generalforsamlingsbeslutninger hvis det indgår som en del af den daglige ledelse af foreningen og er i overensstemmelse med foreningens formål. Hvis der derimod er tale om ekstraordinære dispositioner af større rækkevidde, evt. med økonomiske konsekvenser involveret, vil det være naturligt, at bestyrelsen indkalder til generalforsamling. Hvis dette ikke er muligt – f.eks. af tidsmæssige årsager – kan bestyrelsen træffe en beslutning, som de senere beder generalforsamlingen om at konfirmere.

Selv om en forening har udførlige vedtægter og ordensregler mv., vil der uvægerligt opstå situationer, hvor der er tvivl om, hvordan vedtægter mv. skal fortolkes eller situationer, hvor vedtægter mv. simpelthen ikke tager højde for situationen. I de tilfælde er det bestyrelsens opgave at tolke vedtægterne, fordi det er bestyrelsen, der fungerer som foreningens øverste myndighed mellem generalforsamlingerne. Hvis der ikke står noget om, hvem der har kompetencen til at træffe beslutninger på et bestemt område, vil det som udgangspunkt altid være bestyrelsen, der har kompetencen.

Det er f.eks. bestyrelsen, der skal træffe en afgørelse, når der er en konflikt mellem to medlemmer i foreningen, som har relation til haveforeningen. De enkelte medlemmer skal efterleve bestyrelsens beslutninger, uanset om de er enige eller ej. Hvis de ikke er enige i bestyrelsens beslutninger, må de rejse spørgsmålet på en generalforsamling.

KAN BESTYRELSEN BARE BESLUTTE DET, DER PASSER DEM?

Når man som bestyrelse skal tolke foreningens vedtægter, er der flere ting, man skal tage hensyn til. For det første må man altid prøve at holde foreningens interesser for øje, som det i det hele taget er bestyrelsens opgave at gøre det. For det andet må man også prøve at se på intentionerne bag de eksisterende vedtægter. Hvordan var det meningen, at de skulle fungere? Og for det tredje må man se på, om der eksisterer en praksis på området. Har der tidligere været lignende sager i foreningen og hvordan har man i givet fald tolket de relevante paragraffer i de tilfælde?

Det allervigtigste er imidlertid, at bestyrelsen så vidt som overhovedet muligt indtager en neutral og saglig holdning, når den skal tolke vedtægterne. Det kan være svært – især hvis bestyrelsen selv er part i den konflikt, som det handler om – men ikke desto mindre er det det ansvar, man påtager sig som bestyrelsesmedlem.

I dansk ret gælder endvidere en række uskrevne regler for, hvordan en bestyrelse skal agere. Disse gælder uanset om de er nævnt i vedtægterne eller ej.

De mest relevante er nævnt her:

■ Forbud mod magtfordrejning

Bestyrelsen må ikke lade personlige eller usaglige hensyn styre de beslutninger, der træffes. Beslutninger skal træffes på et sagligt og objektivt grundlag

■ Forbud mod ulovlig forskelsbehandling/ lighedsprincippet

Alle havelejere skal behandles lige. Det vil sige, at de skal have samme rettigheder og pligter.

■ Proportionalitetsprincippet

De beslutninger der træffes, skal være proportionelle i forhold til det, der er behov for at træffe beslutning om. Det vil sige, at beslutningen skal stå mål med det behov, der er. Det vil sige, at

den "straf" der anvendes ikke må gå ud over det højst nødvendige. Eksempelvis kan man ikke smide en havelejer ud, hvis man kan nøjes med en mindre sanktion.

■ Ret til at blive hørt og til at udtale sig

Når en bestyrelse er i gang med at træffe en beslutning, der går en havelejer imod eller er byrdefuld for en havelejer, har havelejeren ret til at blive hørt om beslutningen, inden den træffes. Havelejer har også ret til at udtale sig inden den endelige beslutning træffes.

■ Habilitet

Et bestyrelsesmedlem må ikke deltage i behandling af en sag, hvori denne eller en med denne beslægtet person er involveret eller på anden måde er personligt interesseret.

■ Tavshedspligt

Bestyrelsesmedlemmer og medlemmer af udvalg, nedsat af bestyrelsen, har tavshedspligt med hensyn til oplysninger om personers økonomiske og personlige forhold, som medlemmerne får indseende i under deres arbejde for foreningen.

HVORDAN KONTROLLERES BESTYRELSEN?

ØKONOMISK KONTROL – REVISIONEN

Når en bestyrelse bruger foreningens penge, kræver det naturligvis, at der føres tilsyn med bestyrelsens økonomiske dispositioner. I sidste ende er det generalforsamlingen, der tager stilling til bestyrelsens økonomiske dispositioner, men det er ikke hensigtsmæssigt, at alle medlemmer skal kontrollere og godkende alle regnskabsbilag i foreningens dagligdag.

Derfor skal generalforsamlingen vælge revisorer til at varetage denne kontrolfunktion. Revisor repræsenterer altså medlemmerne og skal føre kontrol med, at bestyrelsen varetager den økonomiske ledelse af foreningen på en forsvarlig måde.

Revisor er på ingen måde underlagt bestyrelsen eller formanden og hverken bestyrelse eller formand kan give revi-

sor instrukser. Revisor må derfor ikke selv være medlem af bestyrelsen og må ikke stå i et afhængighedsforhold, der kan udsætte ham/hende for pres eller interessekonflikter

Revisionen har ALTID krav på at få alle oplysninger fra bestyrelsen og på at få relevant materiale udleveret. Hvis det ikke udleveres, må revisor gøre generalforsamlingen opmærksom herpå.

I tilfælde af uregelmæssigheder er det revisionens pligt at gøre anmærkninger i regnskabet, herunder gøre anmærkningerne tilgængelige for medlemmerne.

KONTROL AF ØVRIGE DISPOSITIONER – GENERALFORSAMLINGEN

Som medlem af en forening kan man nogle gange opleve, at bestyrelsen ikke overholder foreningens vedtægter. Nogle gange er der gode forklaringer på, hvorfor det ikke kan lade sig gøre – hvis der fx står i vedtægterne, at foreningens bestyrelse skal bestå af 7 medlemmer, men der kun er 6 personer, der er villige til at påtage sig ansvaret. I den situation er det nødvendigt at acceptere, at vedtægterne ikke overholdes, hvis foreningen skal køre videre. Omvendt kan der også være mere alvorlige tilfælde – især hvis man som medlem oplever, at en bestyrelse bevidst undlader at overholde foreningens vedtægter. Hvis bestyrelsen f.eks. undlader at indkalde generalforsamlingen i henhold til vedtægterne. Hvad gør man så?

Udgangspunktet er, at foreninger er selvregulerende. Det betyder, at der ikke findes nogen lovgivning, der fortæller, hvordan foreninger skal opbygges eller fungere. Og det betyder igen, at der ikke findes nogen myndighed, som man kan klage til, hvis man oplever, at en bestyrelse eller andre ikke overholder vedtægterne i en forening. Det er det interne medlemsdemokrati, der skal håndtere den type problemer.

Med andre ord er det altså generalforsamlingen, der skal håndtere det, hvis en bestyrelse ikke fungerer efter reglerne. Generalforsamlingen må derfor afsætte hele eller dele af en bestyrelse, hvis den

ikke er tilfreds med den måde, som den leder foreningen på.

HVIS DET ER GÅET HELT GALT FOR BESTYRELSEN

Nogle gange sker der desværre det, at det går helt galt for en bestyrelse. Udgangspunktet i foreningen er dog fortsat, at foreningen hæfter solidarisk for de forpligtelser, som foreningen har – herunder de forpligtelser, som bestyrelsen påtager sig som en del af den daglige ledelse. Dette gælder også selv om generalforsamlingen senere afsætter bestyrelsen eller omgør dens beslutninger.

Bestyrelsen kan dog i visse tilfælde blive selvstændigt erstatningsansvarlig (over for både foreningen og udenforstående parter) for skade/tab, der er forvoldt ved dispositioner, som bestyrelsen har foretaget.

Erstatningsansvar indtræder typisk, hvis bestyrelsen disponerer i strid med vedtægter/ retningslinjer/beslutninger truffet på generalforsamlingen eller offentligt retlig lovgivning (f.eks. skatteregler eller regler omkring arealerne fastsat af kommunen). En gennemførelse af en ansvarssag mod ledelsen skal træffes af generalforsamlingen.

Ofte er bestyrelsen nødt til at udøve et vist skøn i den daglige ledelse af foreningen uden at skulle være nervøse for et bestyrelsesansvar. Hvis vedtægter/regler mv. ikke er helt klare, kan bestyrelsen friholdes for ansvar, hvis den har disponeret efter et rimeligt skøn ud fra en saglig vurdering af, hvad der tjener foreningens formål. Undskyldelige fejl-skøn er derfor som udgangspunkt ikke ansvarspådragende. Derfor er det vigtigt, at bestyrelsen hele tiden kan dokumentere, at den har udført sine opgaver på betryggende vis ud fra almindelig indsigt og omhu. Et bestyrelsesmedlem skal altså opføre sig på samme måde som medlemmet vil gøre i sin egen forretning eller i eget hjem eller med egen økonomi. Normen er den adfærd som kan forventes af en helt almindelig samvittighedsfuld borger, som ikke handler med hovedet under armen.

AF DITTE JENSEN, DIREKTØR, KOLONIHAVEFORBUNDET

ÆNDRINGER I “HÅNDVÆRKERFRADRAGET” I 2016

I Havebladet 5/2015 beskrev vi reglerne for Håndværkerfradrag i Kolonihavehuse. Disse regler er stadig gældende for udgifter til reparation og vedligeholdelse, der er afholdt i 2015. Nedenfor kan du læse om de regler, der gælder for 2016 og 2017.

For arbejde, der er udført efter 1. januar 2016, er håndværkerfradragets ordning ændret til en ordning med et grønnere sigte. Det betyder, at der bliver indført fradrag for en række nye grønne håndværksydelser samtidig med, at fradraget fjernes for ikke-grønne ydelser. F.eks. er istandsættelse af køkken og bad samt indvendigt malerarbejde ikke længere omfattet af håndværkerfradrag.

NYE FRADRAGSMULIGHEDER

De nye fradragsmuligheder omhandler eksempelvis opsætning af luft-til-luft-varmepumper, klimasikring mv. Det er også fortsat muligt at få fradrag for udskiftning af vinduer og døre. Som noget nyt er det endvidere muligt at få fradrag for opsætning af modtageudstyr til mobilt og fast trådløst bredbånd på husets ydre rammer.

Du kan læse den samlede liste over godkendte fradrag på SKAT's hjemmeside.

FRADRAG PÅ OP TIL 12.000 KR.

Den nye grønne ordning giver fradrag på op til 12.000 kr. pr. person for håndværksydelser med grønt sigte. Det er fortsat en betingelse for at få fradrag, at der betales ejendomsværdiskat af kolonihavehuset.

Herudover er betingelserne for håndværkerfradrag fortsat at:

Arbejdet skal være udført af en virksomhed, der er momsregistreret i Danmark eller af en person der er fyldt 18 år ved indkomstårets udgang og er fuldt skattepligtig til Danmark (dog ikke ejeren af kolonihavehuset eller personer i ejerens husstand).

Arbejdet skal stå på SKAT's liste over godkendte ydelser.

Du skal kunne dokumentere arbejdet i form af en faktura eller anden aftale om arbejdets udførelse.

Du kan kun få fradrag for arbejdsløn.

Du skal kunne dokumentere betaling for arbejdet (bankoverførsel eller lignende). Kontant betaling og betaling med check giver ikke ret til fradrag.

Kolonihaveforbundet ønsker TIL LYKKE

100 års fødselsdag

H/F Rosen, Kløvermarksvej 601-699, 2300 Kbh. S. fejrer 100 års fødselsdag d. 26.6.2016.

I den anledning inviterer vi til en lille reception på dagen mellem kl. 13-15. Alle er velkomne til at besøge og gratulere vores 100-årige forening, der lever i bedste velgående. Om aftenen vil der være stor fest for foreningens medlemmer.

Venlig hilsen, bestyrelsen

Kolonihavens pris

Vi købte vores første kolonihave i 1988 og jeg var så betaget af den, at jeg skrev en sang. Den er blevet sunget mange gange til vore og Kredsens fester og jeg vil da gerne dele den med jer.

Mel: Nu går våren gennem Nyhavn.

Hør hvad jeg nu vil fortælle
Om en særlig lille flok
For dem alle må det gælde
De med solen vågner op
Når de første stråler spiller
Kommer de fra Hi'et frem
De med skovl og spade stiller
Bli'r til naboen går hjem

Disse "muldjordens beskytter"
Bliver havefolket kaldt
Deres viden man benytter
Og tilsammen ved de ALT
Der er ingen nid i rækker
Skadefryd er ukendt land
Og når jorden den slår sprækker
Skal den ha' sig en tår vand

Gå en tur i forårssolen
Se hvordan de myldrer frem
"Jorden først" lyder parolen
Alt det triste tag og glem
Plænen er så grøn i haven
Underskøn hver blomsterknop
ÅH.... Det gør så godt i maven
At se alting vokse op!

Eva Jacobsen

H/F Ryhaven 50 år

HF Ryhaven, Skanderborg, har 50 års jubilæum d. 25. maj 2016. Der bliver holdt fest for medlemmer lørdag d. 28 maj.

HISTORIEN

Den 25. maj 1966 blev der afholdt stiftende generalforsamling i Kolonihaven Ryhaven i Skanderborg.

Haveforeningen Ryhaven er i dag beliggende på 6 veje, hvor der er udlagt i alt 86 haver. Første del, der bestod af 36 haver, blev stiftet den 1. november 1966. Anden del, der startede op den 1. januar 1982, bestod af i alt 53 haver. I forbindelse med anlæg af motorvej ved Skanderborg blev haveforeningen grundet afståelse af jord til afkørsel fra motorvejen reduceret med 4 haver.

Kolonihaven er beliggende ved motorvejsafkørsel nr. 52 i Skanderborg.

Lene Jørgensen, Kasserer

40 års havejubilæum i H/F Bellevue

Hjertelig tillykke til vores forældre Jan og Lilia Zürek i anledningen af at de har haft deres have i fyrré år.

I 1976 fik de deres kolonihave i H/F Bellevue. Ud over vores forældre boede vores farfar og farmor, vores mormor og morfar samt onkler og tanter der også. Der var mængder af huse at komme på besøg i og der var altid et sted hvor man kunne redde sig lidt sodavand eller kage. I dag kan vores forældre så være stolte over at være de første i haveforeningens historie, der har haft deres hus i fyrretyve år. Hjertelig tillykke og HURRA HURRA.

Fra Børnene

Middagen reddet i H/F Emdrupvænge?

I sommeren 2015 var der oversvømmelse i H/F Emdrupvænge. Da man var ved at pumpe vandet væk lå denne fisk og plaskede. Vi håber den smagte godt.

Red.

NEKROLOG

Jørgen Fritsche

Det var med sorg vi erfarede, at æresmedlem Jørgen Fritsche den 23.3.2016 afgik ved døden.

Jørgen havde fra 1976 have i H/F Mirabelle, hvor han var formand fra 1987 til 2011. Fra 2000 var han formand i kreds 4 og han var medlem af Hovedbestyrelsen fra dette tidspunkt og indtil april 2013. I Kolonihaveforbundet var han foregangsmand for Kolonihaveforbundets kursusaktivitet og allerede i 1989 afholdt han kurser i hvordan en generalforsamling afholdes.

Vore tanker går til Jørgens kone, Anni, og deres børn og børnebørn.

Æret være Jørgen Fritsches minde.

Preben Jacobsen,
forbundsformand

HAVEBLADET nr. 3. 2016
Udkommer ultimo juni.

KRYDSORD

Hvem har skrevet bogen "Drivhusdrømme"?

2016	SÆRLIGT	OPFØRE	BUTIK	KILO	VÆGT-FORK.	BUSK	SANGE	MODGIFTE	BUTIK	LIGATUR	SHOW
FRUGT					2				5		
FOR-NAVN				FEDT-SYL LÆRE-STEDE		7				VÆKST	
TONE		1005		TONER					UDBRUD		
		SPIG		STATS-MAND					LILLE		
?						MÆRKET					
MIDT I WIEN	4		SPISE-STEDE TRÆ				6	RED-SKAB PLADE			JO
TRÆER				PORTE					TØNDE		
				DYR					ROGN		
LITER		PLANTE-DEL	1							3	
					8			FUGLE			

Hvis du løser krydsordet og sender løsningen på ordet med spørgsmålstegnet til Kolonihaveforbundet, enten på postadressen Frederikssundsvej 304 A, 2700 Brønshøj, eller på mail-adressen info@kolonihve.dk, deltager du i lodtrækningen om tre præmier, der i år udloddes af Nelson Garden.

Løsningen skal være Kolonihaveforbundet i hænde senest 16.5.2016 (vi er kun ude efter ordet med spørgsmålstegnet).

Nelson
GARDEN®

Nelson Garden er et af nordens største frø-firmaer. Ud over løg sælges blomster- og spiseløg, tilbehør til forkultivering af frø og en mængde spændende produkter inden for plantebelysning, opbinding, handsker og haveværktøj. Du finder Nelson Gardens produkter i havecentre, dagligvarebutikker og byggemarkeder over hele landet. Se mere på www.nelsongarden.dk eller ring 2048 9800 for nærmere info.

Præmierne i Havebladet 2/2016 er:

- 1. Birdfeeder Twilight
- 2. Vækstbelysning, overvintring af dine middelhavsplanter (lystofrøer medfølger ikke)
- 3. Knæpude Blackberry Antracit samt et par Sweetpea str. 8, rosa, arbejdshandsker

Løsningen i Havebladet nr. 1/2016: "Paradisæble".

Vindere

1. Susanne Olsen, Rødovre
2. Anna Nielsen, Lyngby
3. Arlette Skodborg-Jørgensen, Esbjerg

Alle 3 vindere får snarest deres præmie tilsendt.

SEND ET PAR ORD

Har jeres forening jubilæum?
Har et af jeres medlemmer
jubilæum?
Er der noget, I gerne vil fortælle
andre kolonister om?

Så send et par ord enten pr. post
eller e-mail til:
Kolonihaveforbundet, Frederiks-
sundsvej 304 A, 2700 Brønshøj,
info@kolonihave.dk.
500-600 anslag i alt er fint.

Red.

Kolonihaveforbundets hjemmeside

På Kolonihaveforbundets hjem-
meside, www.kolonihave.dk,
finder du mange oplysninger om
kolonihavelivet. Du har også mu-
lighed for at finde mange af de
artikler, der har været bragt i
Havebladet ved at gå ind på feltet
Havehjørnet.

Red.

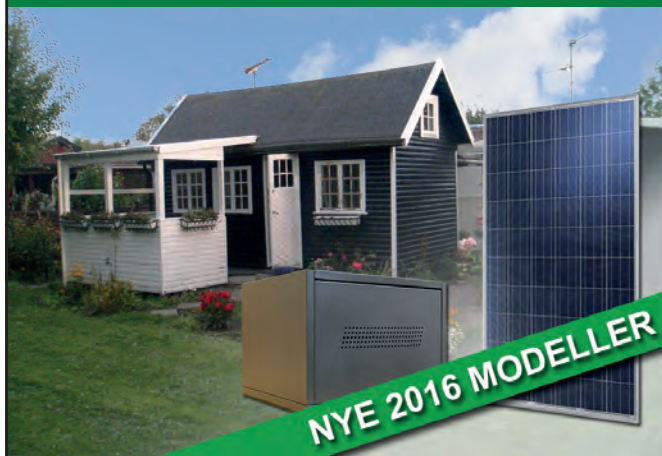
Havebladet

– Lad mig nu se. Det begynde med, at jeg stod op
for at lukke hunden ud...

...DAGENS SMIL

220V I FRITIDSHUSET Til lys, køleskab, tv

SOLCELLEANLÆG

Solcelleanlæg fra Viva Energi leverer 220V til fx køleskab,
tv, lamper, mobil, pc, kaffemaskine og støvsuger.

INTRODUKTIONSPRISER!

Nye 2016 modeller med kontrolplade,
der har forbedret batteriladeprofil, og
hvor du nu kan holde øje med både
produktion og forbrug.

**I denne måned til introduktions-
priser! SPAR OP TIL KR. 2450,-**

Solpakke 800Wh/600W

kr. 9.999,-

Til alm. køleskab, lys, tv, pc, mobiltlf, iPad.

SPAR 1000,-

Strøm nok i højsommer og weekender.

250-255W panel (1x1,65m), 220V (600/1200W),
2,4kWh batterilager. Nr. 1369. Normalpris: 10.999,-

Solpakke 1.7KWh/600W

kr. 11.999,-

Som ovst. m/2 paneler. Strøm til hele sommeren.

SPAR 1000,-

2 paneler (2x1,65m). Nr. 1370, Normalpris: 12.999,-

Solpakke 1.7KWh/2400W

kr. 17.999,-

Til kaffemaskine, støvsuger, microbølgeovn

SPAR 2450,-

& alt i solpakke 800Wh. Strøm til hele sommeren.

2x 255-255W paneler (2x1,65m), 220V/2400W, 4,8kWh
batterilager. Backup-indgang til ekstern 220V kilde.
Nr. 1492. Normalpris: 20.449,-

Alle anlæg er komplette med udførlig dansk monteringsvejledning. Husk også at
købe monteringsbeslag afhængig af tagtypen (200-600 kr. pr. panel).
Viste batterikabinet er tilbehør (Kr. 469,-). Priser er inkl. moms og uden montering.

Vi er danmarks førende indenfor batterianlæg!

Læs mere på vivaenergi.dk/fritidshus

Viva Energi

Anelystparken 43B | 8381 Tilst
Tlf. 70 22 70 40 | www.vivaenergi.dk

Kolonihavehuse & Bjælkehytter

Design dit
drømme
hus fra kun
1600,- pr. m2

Danmarks
største
udvalg i kvalitets-
kolonihave-
huse

SHINGLES TAGPAP

Vores shingles tagpap udnytter innovativ teknologi til at forbedre shingles' præstationer med mindre vægt.

Alle shingles tagpap er produceret, så det giver en overlegen holdbarhed og fleksibilitet. Holdbarhed ca. 40 år alt efter forhold.

Kun 207,- pr. pakke.

(3 m2 pr. pakke, som dækker 2,5 m2)

DESIGN DIT EGET KOLONIHAVEHUS - eller vælg mellem 100 standard modeller

Design dit eget drømmehus fra kun 1600,- kr. pr. m2 eller vælg imellem mere end 100 færdige råhuse og hytter på vores hjemmeside www.nynorm.dk. Vi tilbyder også rådgivning og hjælp til byggeplaner.

Model Copenhagen FÆRDIG MONTERET

Har du en drøm om en ny bjælkehytte, men ikke ønsker at montere selv, så kan vi som noget nyt tilbyde færdig montering.

I prisen vil være inkluderet montering af hytte på byggeherrens fundament, isoleringssæt til væg og tag inkl. isoleringsmateriale, shingles tagpap og malede vinduer m.m.

Kun 259.900,- i 70mm

RING og hør nærmere.

Vidste du at
5.800
Danske boligejere har
handlet bjælkehytter hos
Nynorm de seneste
år

50-92mm

Model Hornbæk

24m2 + 9m2 veranda, 70 mm kraftige bjælker. Komplet byggesæt med vinduer og dør.
Før 71.400,-

Nu kun kr. **69.900,-** inkl. moms og lev.

44mm

Model Gotland 16

15,2m2, 44mm kraftige bjælker. Komplet byggesæt med vinduer og dør.
Før kr. 21.900,-

Nu kun kr. **21.500,-** inkl. moms og lev.

50-92mm

Model Eskildsø

48m2 + 25m2 hems, 50 til 92mm kraftige bjælker. Komplet sæt med termoruder, dør, beslag, greb og lås.

Fra kr. **121.900,-** inkl. moms og lev.

Alle er ualemt byggesæt med termoglas eller 1 lag glas, ekskl. montage sæt, tagbeklædning, fundament og isolering.

nynorm
SIDEN 1975

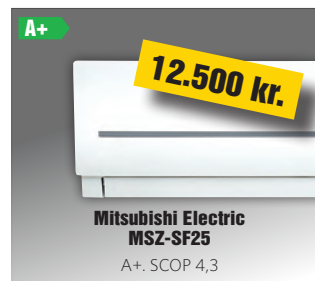
KONTOR & Udstilling: BYTOFTEN 10 - 5550 LANGESKOV - TLF. 70 23 15 51 - MAIL: NYNORM@NYNORM.DK
UDSTILLING: HÅNDVÆRKERVEJ 82, 4000 ROSKILDE (åbent alle dage, dog kun bemandet torsdag 9.30 - 15.00)

WWW.NYNORM.DK

Stærke TILBUD PÅ VARMEPUMPER

Alle priser er inkl. montering – klar til brug!

Vi hjælper gerne med at søge energitilskud

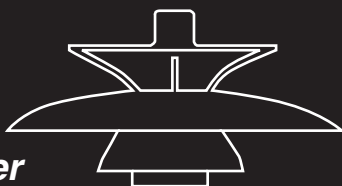

**BESTIL NU PÅ
TLF. 70 26 70 16**

DANSK-VARME ApS
www.danskvarme.dk

Alt el-arbejde udføres i Deres
fritidshus, såvel ny-installation
som reparation og udvidelse
af bestående installation
til særdeles rimelige priser.

● **Rabat til
pensionister**

Erik Andersen. Statsaut. El-installatør

**Henvendelse på vagttelefon
38 74 79 22
mellem kl. 6-9 og efter kl. 19.30
Højstrupvej 30B · 2720 Vanløse · Tlf. 38 74 79 22**

kb fritidshuse.dk
Snedker og Tømrerfirma Kim Bengtsson ApS

Rengevej 11 · 4660 Store Heddinge · tlf. 20 33 48 78
mail: info@kbritidshuse.dk · www.kbritidshuse.dk

Bjælkehytter i flot kvalitet

Indretning helt efter
dine ønsker og behov.

Udføres i 50, 70 eller
92 mm bjælker.

**Fra ca.
1.700 kr./m²**
inkl. moms og levering

For mere information ring til Birkedalhuset
på tlf.: **24 20 60 09** eller se mere på **www.birkedalhuset.dk**

Mere tid i haven med **iMow**® robotplæneklipper

- Til græsarealer fra 500 - 4.000 m²
- Rotorkniv med dobbeltsidet klinger = ingen afknækkede knivresten i plænen
- Maskinen udregner selv klippetid, og tager hensyn til regnvej
- Kan leveres med app styring fra smartphone eller tablet
- Bioklip = automatisk plænegødning
- Klarer op til 40 % stigning
- Tyverisikret

iMow® - din frihed

Find din nærmeste
forhandler på stihl.dk

Godt naboskab med støjsvage batterimaskiner

STIHL's kraftige batterier passer til 19 forskellige maskiner til haven!

Motorsave • Teleskopsave • Hækkeklippere • Stanghækkeklippere
Trimmere • Grensaks • Blæsere • Fejemaskine
Plæneklippere • Skæremaskine

Find din nærmeste
forhandler på stihl.dk

SolarMagic er markedets bedste og billigste luftsolfangersystem, hvilket er dokumenteret i den eneste helt uvildige test af luftsolfangersystemer i Danmark.

Den bedste gave du kan gi dig selv og dit havehus.

Særligt tilbud kun til kolonihavebladets læsere.

1 stk. SolarMagic model M40wall, som vist på billedet Nu til 1.600,- normalpris 2.500,- spar 900,-

(Passer til et hus på op til 50m². Leveringsomkostninger 200,- kan kun bestilles ved tlf. henvendelse på 60231200, da prisen er forbeholdt kolonihavebladets læsere)

SolarMagic, Kammersgårdsvvej 36, 7760 Hurup
Tlf. 6023 1200 - kontakt@solarmagic.dk
www.solarmagic.dk

Solceller, solcelleanlæg,
LED belysning, tilbehør,
ventilation og luftsolfarmer

- Solceller: amorf, mono- polykrystalline, fleksible
- Laderegulatorer
- Inverter/Omformer
- 12V LED-pærer G4, GU10, G9 E14, E27 fatning
- Komplette anlæg fra 14 til 1000W/12V eller 240V
- Batterier & installations materialer, kabler, stik
- Ventilation & solvarmer
- Springvand & pumper
- Oplader, beslag mm.
- Måleapparater, instrumenter
- Nettilsluttede solcelle-anlæg og tilbehør

Rådgivning, info og Tilbud: ring eller e-mail.

Alle produkter kan ses på Internet og bestilles direkte via vores online WEB-SHOP eller telefon.

Abonner på e-nyhedsbrev og få tilbud og nyhedsopdateringer.

Mød os på Facebook - og få de sidste nyheder, tilbud, rådgivning til projekter, svar på tekniske spørgsmål.

KeryChip ApS Tlf.: 41 67 44 67
Falkevej 15, Lok J, 8800 Viborg
Internet: <http://www.KeryChip.dk>

Køb direkte med din iPhone, iPad, Android telefon, tablet på vores mobiloptimeret Webshop.

OFFICIELLE FLAGDAGE 2016

5. maj Kristi Himmelfartsdag og Danmarks befrielse 1945
15. maj Pinsedag
26. maj Hans Kongelige Højhed Kronprins Frederik
5. juni Grundlovsdag
7. juni Hans Kongelige Højhed Prins Joachim
11. juni Hans Kongelige Højhed Prinsgemalen
15. juni Valdemarsdag.
Genforeningsdagen 1920
5. sep Danmarks udsendte
25. dec Juledag

På Danmarks-Samfundets hjemmeside
www.danmarks-samfundet.dk finder du
retningslinjerne for brugen af Dannebrog.

STORT UDVALG!

I BRUGTE:

staldøre med termoruder
terrassedøre
dobbelt terrassedøre
yderdøre
indvendige døre
termovinduer
glaspartier
energitermoruder
nye og brugte
radiatorer

Vi foretager også reparationer,
montering af døre, vinduer, terras-
ser og udestuer. Endvidere udfører
vi havearbejde, træfældning
og flisearbejde m.m.

Herluf Christensen

Herstedøstergade 25
2620 Albertslund

Tlf. 2442 3860

hcgennybyg@mail.dk

Åbent alle dage efter aftale
– også weekend og aften

"Det bedste, jeg nogensinde har gjort"

Flot foretrukket kildesorterende muld-
toilet til kolonihavehuset. Stor succes
ved test i 10 kolonihaveforeninger. Hent
brochure og se film på www.backlund.dk
Følg os på www.facebook.com/Backlunddk

ÅBENT HUS

Man. 09.05 kl. 17-19
Tors. 12.05 kl. 16-18
Tors. 19.05 kl. 16-18
Tors. 26.05 kl. 16-18
Man. 06.06 kl. 17-19

Separets topmodeller
Villa 9000/9010
– 65.000 solgte

Kampagnepris
kun kr. 5.595,-

BACKLUND Aps

Holmvej 21 · 2950 Vedbæk
Tlf. 6093 1453 · Mobil: 6093 1453
E-post: backlund@backlund.dk
www.backlund.dk

GANLØSE Fritidsbyg Aps

Kolonihavehuse & sommerhuse

Råhus opstillet:	Indv. materialer til færdiggørelse:	Råhus, indv. materialer og montering:
12,0 m ² kr. 48.200	kr. 9.950	kr. 66.100
20,0 m ² kr. 72.300	kr. 15.400	kr. 100.300
28,0 m ² kr. 95.100	kr. 34.900	kr. 152.200
31,5 m ² kr. 107.600	kr. 35.900	kr. 161.400
36,0 m ² kr. 114.500	kr. 38.200	kr. 180.000
40,0 m ² kr. 119.600	kr. 41.600	kr. 188.700
40,5 m ² kr. 119.600	kr. 38.800	kr. 186.100
45,0 m ² kr. 132.700	kr. 44.200	kr. 209.700
57,0 m ² kr. 163.900	kr. 52.200	kr. 262.750
6,0 m ² skur kr. 19.900		
9,9 m ² kr. 25.900		

Alle priser er incl. 25% moms.

Alle modeller kan laves med loft til kip, hems.

Mellem kl. 17-18

Tlf. 4818-3753

Biltelefon 4020-3753

Korskær 4, Ganløse, 3660 Stenløse

www.ganlosefritidsbyg.dk

Nøglefærdige huse, indhent tilbud.
Vinduer og døre med termoglas lavenergi
Tag: Gitterspær 15°. B6 eternit, sort.
100 mm mineraluld.
3/4x4" profilbrædder, plastfolie.
Væg: 2x4" tømmer. Vindpap.
1x5" profilbrædder, trykimprægneret.
100 mm mineraluld.
3/4x4" profilbrædder, plastfolie.
Gulv: 2x5" tømmer. 100 mm mineraluld.
Vindpap. 22 mm spånplade.

Besøg vore prøvehuse i Ganløse

På adressen:

Måløvvej 99 – Ganløse

Kørevejledning: Se Krak kort side 114

Vi giver også gerne tilbud
ud fra egne tegninger

Der er flere gode grunde til at vælge et hus fra
GANLØSE Fritidsbyg:

- NYHED! Punktfundament er med i prisen
- Gulvstrøer er overfladebeh., 5x5" 2x5"
- Indskud er trykimprægneret
- Stolpekonstruktion 4x4" 2x4"
- Udvendig beklædning: 1x5" profilbrædder, trykimprægneret
- Alle vinduer er oplukkelige, DVK-mærket
- 100 mm isolering i HELE huset, mere efter ønske
- Vinduer og døre kan flyttes efter deres ønske – vi bygger gerne efter Deres tegning
- Indvendig beklædning: 3/4x4" profilbrædder, indv. kvinta og plastfolie indv. fyldningsdøre
- Luksusgulv, Gulvbrædder, 1x6" ovmøret, endenotet, lægger vi til en merpris á 160 kr. pr. m²
- 42 års erfaring med kolonihavehuse og sommerhuse
- NYHED! Vinduer og døre med termoglas/fabriksmalet
- Merpris for ekstra isolering i sommerhuse

NYHED: Nu også Sibirisk lærk mod merpris

Vi kommer ikke på Fyn og i Jylland

NY LAV
RENTE

Har du det rigtige kolonihavelån? - måske der er penge at spare

Som medlem af Dansk Kolonihaveforbund kan der være god økonomi i at skifte til Arbejdernes Landsbank. Både hvis du allerede har et kolonihavelån, hvis du ønsker at belåne din friværdis i kolonihavehuset eller blot overvejer at købe en kolonihave. Hos os får du:

- en af landets laveste renter på kolonihavelån - pt. fra kun 5,4 %*
- lave etableringsomkostninger
- fleksible afviklingsmuligheder og løbetid op til 20 år
- ekspertviden om kolonihaver og ansvarlig rådgivning.

Ring til os på 38 48 48 48 og hør mere om dine muligheder.

Debitorrenten er 5,51 %. ÅOP før skat er 6,2 %. Forudsætninger: Annuitetslån med en hovedstol på 500.000 kr. fratrukket etableringsomkostninger på 24.235 kr. med en løbetid på 20 år. Belåningsgraden er 0-60 %. Månedlig ydelse 3.391 kr. Samlet tilbagebetaling 816.255 kr., heraf udgør de samlede kreditomkostninger 340.490 kr. Rente- og gebyrsatser er variable, gældende fra den 21. januar 2016. Lånet optages med udgangspunkt i bankens alm. regler om kreditværdighed, samt at der etableres pant i bygningen. Der skal minimum lånes 100.000 kr. og max. 700.000 kr.

Arbejdernes Landsbank

VIVARA NATURPRODUKTER

Hos Vivara Naturprodukter finder du kvalitets & miljøvenlige naturprodukter til havens dyr (fugle, egern, pindsvin, m.fl.) Bestil også et GRATIS katalog på tlf. **33 31 33 26** eller **www.vivara.dk** • Gratis fragt ved køb fra 500 kr. Ved køb under 500 kr. er fragten 50 kr. • Alle tilbud gælder til og med 30. juni 2016

1 EGERNPAKKEN

Er der egern, hvor du bor? Så bør du byde dem velkommen i din have, for det er fascinerende dyr. I pakken her får du et Egernfoderhus, samt 1 kg Egernblanding.

Art. 98075

Nu kun kr. 158,-

2 INSEKTHOTEL ELBA

Til solitærbier, sommerfugle, mariehøns, guldøje og edderkopper. 12,5 x 21 x 65 cm

Art. 92063

~~249,-~~ Tilbud 159,-

3 LØVEFOD(ACHEMILLA MOLLIS)

En frodig sommerblomst, som ofte får besøg af bier.

80159

kr. 12,-

89058

10-pak kr. 79,-

4 REDEKASSE VERNON 28MM

Denne smukt udformede redekasse med hulplade er ideel for små mejser.

90765 Ø 28 mm, 20 x 30 x 16,5cm

Tilbud kr. 99,-

Rengøring af redekassen: Åbnes uden brug af værktøj

FRUGT FRA EGEN HAVE.

Det lyder så lækkert, og det er det da også: frugt fra egen have. Sundt er det også, idet indholdet af vitamin C er allerhøjest umiddelbart efter plukningen. Alle frugt og bærbuske i Vivaras sortiment (hindbær, brombær, kiwi osv.) er selvbestøvende. Det betyder, at en enkelt plante er nok til at give frugter.

5 BROMBÆR (RUBUS FRUTICOSUS 'BLACK SATIN')

Disse brombærbuske producerer store, saftige bær. Buske, der plantes det ene år, bærer frugt det næste og dør så. Samtidig vokser de imidlertid nye skud frem af jorden. Sorten er selvbestøvende og desuden meget vinterbestandig. 2 l potte.

Art. 80054

49,-

Fra 3 stk. kr. 39,- /stk.

6 HINDBÆR 'AUTUMN BLISS'

"Autumn Bliss" er en af de kendteste sorter af efterårshindbær. Den forfører med sine mørkerøde, sødt-syrlige frugter med det faste frugtkød. "Autumn Bliss" er immun over for de fleste sygdomme.

Art. 80112

49,-

Fra 3 stk. kr. 39,- /stk.

ASTERS (ASTER AGERATOIDES 'ASRAN')

Denne efterårsasters vil glæde dig med sit utal af blomster, som ligner tusindfryd.

80161

16,-/stk.

89059

10-pak kr.120,-

KÆMPEVERBENA (VERBENA BONARIENSIS)

Denne plante en imponerende visuel effekt, der tiltrækker både menneskers, biers og sommerfugles opmærksomhed.

95370

16,-/stk.

89016

10-pak kr.120,-

BESTIL ET GRATIS KATALOG

